Życzy Węgrzynięgadwiego

Sub

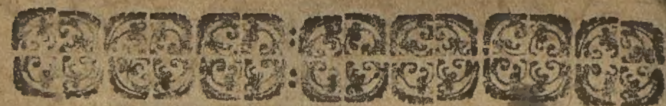
TROIAKIE DOSKONAŁE
Ná dobrą śmierć
PRZYGOTOWANIE
Dalekie, bliſkie y ná ſámo Konanie
DUCHOWNYM
Zbáwieniu ludzkiemu ſłużącym
Y
KAZDEMU CZŁOWIEKOWI
Smierćią Sprawiedliwych umierać pragnącemu wielce potrzebne

Przez Xiędza Maćieia Mateuſza Fryczkiewicza Proboſzcza Szpitala Swiętego MIKOŁAIA

DO UZYWANIA PODANE

Roku Pańſkiego 1758.

W KRAKOWIE
w Drukarni Michała Iozefa Antoniego Dyaſzewſkiego I. K. M. Typo.

Bądźcie gotowi, bo ktorey godziny niespodziewaćie się, Syn Człowieczy przyidzie *Luc:* 12

Poydzie Człowiek do domu wiecznośći swoiey. *Eccl.* 13 ℣ 5.

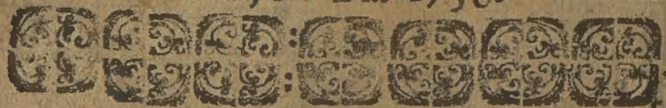
Nagotuy Duszę twoię przećiw pokusom, á trzymay się sprawiedliwośći y Boiaźni Boskiey. *Eccl:* 2 ℣. 1.

APPROBATIO

Liber cui Titulus. *Troiákie Doskonáłe ná dobrą śmierć przygotowánie* &c. Collectus ex variis libris iam aliàs approbatis imprimatur.

M. STANISLAUS MAMCZYNSKI V: I. Dr. & Pfr. Carcûs Cathlis Crac. Librorum Ordinarius Censor. mpp.

Datt. CRACOVIÆ in Collegio Iuridico cal. 12 Maij A. Dn. 1758.

Nic do zbawienia potrzebnieyszego nieznalazłem iako codzień rozmyślać o Męce Pańskiey. S. Aug.

M. Zukowski Sc. Cracoviæ. A. 1758

Katazyna Czesnowska

JEZUSOWI CHRYSTUSOWI ZBAWICIELOWI SWIATA

AUTOR DEDYKUIE

JEzu Tyś Chrystus Syn Boga Zywego,
Ja grzesznik według napomnienia twego.
Wydałem Książkę, bo twoiemi słowy,
Upominam, by na smierć był gotowy,
Grzesznik zawczasu, bo niewie godziny,
Ktorey go wezwiesz y skarzesz za winy,
A kiedym twoię przestrogę odnowił,
Ufam żem nową boiazń w ludzi w mowił.
Cokolwiek zaś w tey Ksiązce napisáłem,
Wszytko to z daruy łaski twey miałem.
Więc Tobie pracą całą przypisuię,
Na większą Chwałę Twoię Ofiaruię.
Na zawdzięczenie iześ przez Krew twoię
Baránku BOZY Zbawił duszę moię.
Jak po zaprzeniu ná Piotra Swiętego,
Ták też y ná mnie racż weyzrec grzesznego.
Abym opłakał rzęsistemi łzami,
Co zawiniłem cięszkiemi złościami.
Y otrzymał moc, łaskę, przy skonaniu
Czarta Zwyciężyc wostatnim potkaniu
Gdy będę konał Krzyż mi w rękę dadzą,
Y Z tym ná pogrzeb ciało wyprowadzą.
O z tym widzę z tym żyć zawsze potrzeba,

Gdy

Gdy z nim wyprawią y z Swiata do Niebâ.
Toieſt Krzyżową drogą poſtępować,
Krzywdy urazy złym ludziom darować
O Męce twoiey częſto medytować,
W Swiętym ubeſtwie Ciebie naśladować
Dlatego z moiey maluchney intraty
Nie żałowałem na ten druk zapłaty
Ufaiąc żemnie z Boſkiey Opatrzności
Wſpomagać będzieſz w zgrzybiałey ſtarości
Proſzę błogoſław niníeyſzemu dziełu
Aby pomogło do zbawienia wielu:
Day łaſkę niech ſię y ia tak gotuię,
A za dobrą ſmierć w Niebie podziękuię

Do CZYTELNIKA

JAk ſię maſz ieżliś zdrow bracie grzeſniku,
Śmiertelny iáko y ia Czytelniku.
Pytam iák ſię maſz czyliś mi ieſt zdrowy z
Mocny wnet bywa ſłaby od połowy
Zyie Szczęśliwie y dziś mu weſoło
Aż wnet fortuna ſwe obroci Koło
Zegna ſię z Swiatem w niezdrowey przygodzie
Ták widzę człowiek iák bańka na wodzie
Już ź tey przyczyny y z tego Obrazu
Do gotowości porwiy ſię odrazu
Człowiecze na śmierc bo ta nie przebiera
Na młodych ſtarych złośc ſwoią wywiera,

Ia

Ja po Duchownych ſpodziewam ſie w cale
Ze im ta Kſiążka będzie Manuale
Y od nikogo niebędzie w zgárdzona
Bo lepiey że ſmierć bedzie uprzedzona
Strachu wielkiego potym nie nabawi
Gotowy żołnierz odważnieyſię ſtawi
Ludzie nad ślepym miłoſierdzie maią
Rękę mu czaſem lub laſkę podaią
Gdy ſię nietrzymá á upadnie w błoto
Nie godzien tylko ſtrofować go o to
Y Piſmo Swięte grozi niedbałemu
Gdy ma czas godny naukę potemu
Ze będzieß ſługą wiedzącym karany
Gdy nie uczyni zuchwale odmiany
Mruczyß podobno żeś gładßy Wierßopîß
Lecz iak ia tak ty ſmierci nie utopiß:
Już ſię nie wadzmy zakończmy dyſputę
Raczey obadwa zacznijmy pokutę.

Przeſtroga

Postanowiono ludziom raz umrzec. Hebr. 9

Obraz człowieka umieraiącego
Przestrzega wolno sobie zyiącego
Aby póki zdrowy
Na śmierć był gotowy

PRZESTROGA KAZDEMU CZŁOWIEKOWI POTRZEBNA

Obraz człowieka umieraiącego
Przestrzega wolno Sobie żyiącego
Aby poki zdrowy
Na smierć był gotowy
Wielka to dußy y zbáwienia zdrada
Kto pamięć smierci daleko odkłada
Smierc iák złodziey wᵗ padnie
Człowiek ani zgadnie
Smierć iest to moment odniego zawistá
W Niebie Szczęśliwa albo w piekle scista
Czas poprawy minie
Kto w ten moment zginie
Bertrándowi z łez nie oschła powieka
Bo myślił iáka wieczność iego czeka
Lękał się Hilary
Choć pełen cnot wiary
Czytać nieumiem ieżeli kto mowi
Niech się przypatrzy temu, Obrazowi
A wßystek struchleie
Widząc co się dzieie
Twarzy rumianość zbladła iako chustá
Pokoy czy izba bez przyiaciół pusta
Xiądz dußę ratuie
Słowy posiłkuie

Nie przyiaciele zbawienia ludzkiego
Już obtoczyli zewſąd łoſzko iego
Złość wywieraią
Pokuſy zadaią
Kuno przy ſmierci miał ich pięc tyſięcy
Sami to Diabli wyznali zaklęci
Lecz mu nieſzkodzili
Bo Księżá broni i
Ofuknął Swięty Marcin Ducha złego
Idź precz niemaſz nic wemnie grzechowego
Hey! iak odpowiemy
Gdy codzien grzeſzemy
Lecz y my grzeſzni nábędziem ſmiałośći
Gdy wczeſnie na ſmierc o tey gotowoſci
Zamyśli ſię Głowa
Ják Hieronimowa
Troiakie ná ſmierć maſz przygotowanie
Wednie y w nocy pamietay że na nie
A nie zgrżeſzyſz wiecznie
Y umrżeſz beſpiecznie.

PRZYGOTOWANIE DALEKIE NA DOBRA SMIERC

1mo PAmiątka czeſta a żywan[...] ſmierć wiele do życia [...] Smierći dobrey pomagá, bo ni[...] ták ludzi odgrzechu nie odwodz[...]

(mowi

(: mowi Duch Swiety:) iáko pamiątka na ſmierć y na to co naſtępuie po Smierći: Sąd, y Piekło álbo Niebo. Czasy zaś pamiątki mogą bydź rano y wieczor, także przy wybiciu godziny w Pozdrowieniu Anielſkim owe słowa zſzczegulną uwagą mowić: *W godzine Smierći naßey* 2*do* Kiedy o czyiey śmierći powiadaią albo komu dzwonią pomyſl ſobie; *bedźie ten czas kiedy y mnie umarłemu dzwonić będą*. Mow ſobie nabożnie codzień Akt náſtępuiący.

Wiem dobrze o BOZE moy iż mi przyidzie kiedykolwiek umrzeć á podobno niezadługo, o iák miła rzecz człowiekowi naten czas bedzie pamietać na to że tobie po-

kiey

kiey zdrowie ſłużyło dobrze y wiernie ſłużył, pokiey tedy żyw bede chcać zawſze ſłużyc ábym ſzczeſliwie umarł, y Ciebie BOGA y Stworzyćiela moiego w Chwale Niebieſkiey ná wieki wiekow oglądał Amen.

2do POtrzeba Spowiedź generalna uczynić, z tych przyczyn: *Pierwſza* ieżeli by ſie kto obawiał że ktora Spowiedź iego z przeſzłych była nie ważna. *Druga* ieżeli wiedząc y chcąc zamilczał grzechu iakiego ſmiertelnego ná przeſzłych Spowiedziach. *Trzecia* Jeżeli ten ktory ſie Spowiadał ſkruchy álbo żalu takiego zá grzechy nie miał iakiego potrzeba było do tego SAKRAMENTU: álbo ieżeli

nie miał gruntownego przedśię-wziecia strzedz śie ná potym grzechow onych. Przytrafia śie to ludziom w cieleśności, w piáństwie y inszym iakim nałogu grzechowym zostaiacym ktorego wczesne mężne y stateczne powinno bydz poprawienie, Mocno twierdźi S. *Hieronim Epi: ad Damas:* Jż ze stu tyśiecy ludzi zle żyiacych, ledwie ieden y to rzadko dobrze umiera. Bo Diabał chytrym y nay-bardziey przy śmierci na nas czuwaiacym bedąc: nie podobna żeby w ostatnim punkcie życia, owego grzechu wzwyczaionego ná myśl nie przywiodł, przynaymniey pod. kondycyą gdybyś ozdrowiał, to byś śie znowu do tego grzechu wrocił.

TESTAMENT DUCHOWNY

3tio W Imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego Amen.

Przenayſwiętſza Troyco iedyny BOZE, ia NN. Nayniegodnieyſze y nayniewdzięcznieyſze ſtworżenie twoie będąc zawſze pewny Smierći á nie wiedząc dnia y godziny, teraz zawczaſu oddaię tobie BOGU moiemu Duſzę moię, ciało zaś moie ziemi: zgniliznie y robactwu. Chętnie ſię wyzuwam z dobr doczeſnych, y niechcę do nich ſerca nigdy przykłádać, bo wiem że ſą prożnością nad prożnościami.

Załuię z całego Serca za grzechy moiego całego życia, y brzy-

dzę

dze ſie niemi dla miłości Bożey.

Daruie y odpuſzczam z ſerca wſzyſtkim Nieprzyiaćiołom moim, y wzaiemnie proſze o odpuſzczenie żem kiedykolwiek kogo uraził.

Wierże w BOGA iedynego we trzech Oſobach, Oyca, Syna, y Duchá Swietego Stworce Obrońce y Odkupićiela Oddawce, w mocy, Mądrości, y Dobroći nieſkończonego, ſtoie mocno przy wſzyſtkim, co Kościoł S. podaie dowierzenia.

Mám nadzieie w Dobroći Boſkiey że mi odpuśći grzechy moie, y do żywota wiecznego przypuśći.

Kocham BOGA iedyne Dobro moie z cáłego Serca mego y zewſzyſtkiey Duſze moiey y ze:

wſzy

wſzyſtkich ſił moich. Oddaie ſie ſzczerże y zupełnie Nayświetſzey Woli Boſkiey, będąc gotow czynić y cierpieć, zdrowie y chorobę życie y śmierć, przyiąć iako BOG zechce, y kiedy zechce, niech ſie ſtánie Nayświetſza Wola Jego.

Polecam Duſże moię, y całego ſiebie opiece Nayſwietſzey MARYI Matki Bożey, Swietemu Jozefowi, Aniołowi Stróżowi, y wſzyſtkim Swietym, ktorych pokornie proſzę, áby mi przybyli w godzinę Smierći moiey.

Pragnę áby te były oſtatnie ſłowa moie, ktore chcę mowić z wielką pokorą y Nabożeńſtwem: JEZUS MARYA, JOZEF, iedynie

żądaiąc

żądaiąc na ich Ręku Ducha wypuścić.

A ieżeliby iezyk tych Swietych Imion wymowić nie mogł, to przynaymniey Sercem chcę to czynić Jeżelibym y tak niemogł, dla rozumu pomieszanego, teraz mowię za ow czas wszelkim iakim mogę affektem y pokorą JEZUS, MARYA JOZEF. W Rece Twoie Panie polecam Ducha mego.

Testament ten ludzie pokiey zdrowi czytaią raz w Miesiąc, á w chorobie razy dwa.

TESTAMENT DRUGI

4to W Ktorym bywa rosporządzenie Dobr doczesnych.

1mo Testament ten potrzeba áby

zawcza

zawczaſu był uczyniony. Ták ál-
bowiem upomina S. *Aug. Libr: de cura Anim :* Czyń Teſta-
ment pokiś zdrow, pokiś mą-
dry, pokiś ſwoy. Takim ſpo-
ſobem uchroni ſię teſknośći
przy śmierći umieraiący, y wol-
niey będzie myślał o Pánu BO-
GU y Zbawieniu Duſze ſwo-
iey.

2do Starać ſię potrzeba abyś
Teſtament uczynił álbo przy-
naymniey potwierdził pokiś
ieſt w łaſce Bożey, bo gdy kto
czyni zoſtaiąc w grzechu śmier-
telnym, takie roſpoirządzenie o
iałmużniey inſzych dobrych u-
czynkach niebędzie zaſługowa-

ło żywota wiecznego, ani będzie dosyć uczynieniem zákaranie, z wielką szkodą umieraiącego. Testament zaś bez żadnego respektu, czy to na życzliwych, czy ná nieżyczliwych, ale tylko wedle samego BOGA, sumnienia, y prawa pisać potrzeba, za poradą kogo Bogoboynego y rostropnego, choć pod obowiązkiem sekretu poprzysiężonego. Starác się potrzeba, żeby nayprzod dyspozycya y zupełna informacya zostawić w Testamenćie co komu należy, iako to długi, zasługi, zastawy, rzeczy pożyczane ktore albo ty masz u kogo, álbo kto u ciebie y ná

to wſżyſtko, kárty, albo Swiadkow, albo Grody czas y mieyſce wyraźić: gdzie czego ſzukáć Spiſáć też rzeczy właſne, zwłaſzcza ruchome, przednieyſze, Iako to Srebro pieniądze &c a rżetelnie ſzczerźe, żeby po śmierći twoiey kto w podeyzreniu nie był. A nad wſzyſtko ze wſżyſtkim ſię ſtarać, czynić co ſam możeſz za żywota, długi oddać, zaſługi popłacić, nagrodzić krzywdy. Acz kto może lub za żywota, lub przy śmierći przez kogo w Bogu poufałego lepiey z gotowizny za Duſzę ſwoie uczynić, nie głoſząc tego w Teſtamenćie cześcią dla prożney chwały cze.

ścia dla zatargi y zazdrości ſukceſſorow. Jednak dla zbudowania y oświadczenia wiernego poddańſtwa Kośćiołowi Bożemu, wielce pożyteczna według możności á zwłaſzcza na pogrzeb, Ubogim do Szpitala przynaymniey ſtarzyzne iaką zoſtawić Co náleży żonie, Opiekunom, Synom w młodych latach bedącym odkázać.

Jeżeli potrzeba obráć Dziedzica według rozumu, nie według nienawiśći álbo zemſty álbo miłośći mniey porządney, żeby BOG od ćiebie nie oddalił Dziedzictwa żywota wiecznego. Naznaczyć, też Exekutorow

Teſta

Teſtamentu takich ktorymby mo
gło ſię beſpiecznie powierzyć.
Ten tedy Teſtament za zdro-
wia mieć zawſze gotowy zápie-
czętowany. Jeżeli ieſt tak wiele
doſtatkow, lepiey mieć reſpekt
ná Duſzę właſną aby miała po
śmierći ratunek nakazuiąc Jał-
mużny, Ofiary SS. y inſze pobo-
żne uczynki: takie ſą fundacye na
wyżywienie ubogich, ná poſąg
ſierotom, na ozdobę Kośćiołom
ná Mſze za będących w grzechu
śmiertelnym, za konaiących, za
Duſze w Czyſcu będące. Tak po-
ſtanowiſz Chryſtuſa za Dziedzi-
ca twego w Jego ubogich albo
Kośćiołach, ktoryć da lepſze ſwo-

ie w

ie w Niebie Dziedzictwo.

5to Zyczac nam dobrey śmierći Ewangelia Swieta takiey rady dodaie: czyńcie sobie przyiacioły, áby gdy ustaniecie, przyieli was do wiecznych przybytkow. Pan Jezus Ukrzyżowany *w onym ostatnim terminie Smierći gdy Człowiek w cale ustawać będźie sam tylko stanieć się przyiaćielem prawym, bo nie tylko Káplani ale y sámi Konfidenci, Obraz iego będa ci przed oczyma stawiać, álbo w Ręce dawać; ktorego na ten czas żebyś łaski y miłośći doznał, Kochay Go teraz zcáłego Serca, stawiaygo sobie teraz nie tylko w oczach ále y w sercu przez nabożne rozpamiętywanie. Albowiem naucza Augustyn S.* Nic do zbawienia potrzebnieyszego nam

nie

nie znalazłem, iáko codźień rozmyślać o Męce Pańskiey. *Ieżeli umieſz czytać, znaydźieſz Táiemnice Męki Pańſkiey iuż to w Rożáńcu, iuż to w Koronce Szkaplerza S. iuż to w inſzych Kśiąſzkach. Ieżeli nie umieſz, miey ten zwyczay kiedy obaczyſz Obraz Męki Pańſkiey weſtchnyi litośćiwie, y mow nabożnie:* Ktoryś za nas ćierpiał Rany; Jezu Chryſte zmiłuy ſie nad nami. *Także kiedy ći ſię w życiu trafi co przykrego, wſpomniy ſobie ná Páná Iezuſa Vkrzyżowanego, mowiąc:* Nie ieſt ſługa lepſzy nad Pána ſwego, ieżeli Pan y BOG moy ćierpiał dla mnie grzeſznego rożne na świecie przećiwnośći, á czemu ia nie mam cierpieć dla iego miłośći

Oſobli-

Osobliwie też niżey opisaney łaski życzę nie zaniedbywać.

Odpusty Wieczne *Modlącym się w każdy Piątek gdy dzwonią o trzeciey godzinie po Południu na pamiątkę Męki y konania Pana naszego Iezusa Chrystusa. Naywyższy Kościoła Chrystusowego Pasterz Benedykt XIV. chcąc w Sercach prawowiernych wzbudzić rozpamiętywanie Męki, y pamiątkę konania Zbawiciela naszego Chrystusa Pana odnawiaiącym w każdy Piątek klęcząc pięć razy Oycze nasz &c. y tyleż razy Zdrowaś Marya &c. Za podwyższenie Kościoła Chrystusowego, za wykorzenienie herezyi, za zgodę Panow Chrześciańskich y zakamieniałych grzeszników nawrocenie, gdy zadzwonią o trzeciey godzinie po południu, Sto dni odpustu nadał, Listem swoim wydanym Dnia 13. Grudnia Roku 1740. Przykazu-*

iac

iac Rzadzcem y Przełożonym Kościołow Katedralnych y Parafialnych, áby w Piatek o trzeciey godzinie po południu dzwonieniem w ieden wielki Dzwon naymniey kwadrans, Prawowiernych do tegoż nabożeństwa wzbudzali.

Vważay: iż każdy chociażby dzwonienia ná te Modlitwy ni słyszał ile dalcko od Dzwonow zostaiac, gdy iednak miarkuiac czas trzeciey godziny z południa, w káżdy Piatek przerzeczone odmowi Paćierze, dostepuie pozwolonego Odpustu. Obrać sobie Patronow śmierći, y do nich codźień nie choć krociusieńkie ále stateczne mieć Nabożeństwo. Matka y Pátronka iest Naypierwsza niepokalanie Poczęta Marya, wiadome sposoby iák sobie wczesnie ná Iey pomoc y Obronę w godźinę śmierći zasługować. Mawiay często Marya Mátko miło-

ści

ści, Matko wſzelakiey litości, Broń nas od ſkonania złego, y od czarta przekletego. 2 *Codźień także taka Modlitwę, álbo ieden Paćierz zmowić do S. Michała, drugi do Anioła Stroża, trzeci do Sw. Iożefa, iedno Pozdrowienie do S. Barbary. &c. iako Patronow Smierći Do ſwoiego też S. Patrona tak ſię codźień modlić* Swiety N: Patronie moy modl ſie za mna teraz wpokuſie dozłego, w kazdey potrzebie, ale oſobliwie w godźine śmierći moiey.

6to Spowiedź częſta, a z taka pilnośćia iako by to iuż oſtatnia była, oto upominał S. Ludwik umieraiac Syna Swoiego, gdy tak do niego mowił. Czeſto ſie grzechow ſpowiaday, y madre ſobie ſpowiedniki

dniki obieray, ktorzy by cię nauczyć mogli co czynić a czego się strzedź masz.

7mo. Pogardzay światem bo on myśli tobą gardzić, y z między żyiących do umarłych zarzucić. Przeto obrzydź sobie iego uciechy, porzuć honory y staranie o bogactwa, to iest Ieżeliś Duchowny, maiąc dwoie albo więcey Beneficii, á iedno wystarczy na wyżywienie y przyodzienie, rezygnuy drugie, nieczyń expensy na potrzeby niepotrzebne, staray się o prawdziwe náśladowanie cnot Apostolskich. Iezeliś Pan y iuż w latach uczyń podział sprawiedliwy między Działki obierz sobie iednę Maiętność, ktoraby cię do śmierci wyżywiłá, porzuć pompę y Dworską assystencyą umnieyszy ci się interesow doczesnych gniewu, turbacyi przybędzie czasu

myślec

myślec o nastepuiacey wieczności, Pamiętay iednak na słowa Eklezyastyka ktore w Rozdżiele 33 wyraza Lepiey bowiem żeby cie Dźiatki twoie prosiły, aniżeli żebyś ty patrzył z rąk ich kawalka chleba. *Iak uczyńcie abyście potym nie dumali:* O Smierći iak gorszka iest pamieć na cie, dopieroż sama obecność twoia człowiekowi maiącemu pokoy w maietnościach swoich *to iest* kochaiącemu sie w świecie.

8vo *Iałmuzny częste choć małe osobliwie starym chorym dawáć álbowiem powiedżiał Anioł Tobiaszowi:* że iałmużna cżyści grzechy, y sprawuie że ludźie znayduią miłosierdźie y żywot wiecżny.

A szcze

A ſczegulnie w chorobie właſney cięſkiey, ubogiego naiać żeby za nas nawiedził Nayſwiętſzy SAKRAMENT. Pozdrawiał Nayſwiętſzą Pánnę Márya, za nas ſię modlił Toż w Domu Rodżicy Dźiatkom y ſługom niech za ſiebie czynić roſkaża.

9no Do tego przygotowania należy dość uczynienie w tym życiu, zá karanie powinne grzechom naſzym, żebyśmy za nie w Czyſcu nie cierpieli gdzie męki ſa cięzſze niż wſzyſtkie męki tego żywota iako uczy S. Aug. in Pſal: 37. To zaś dość uczynienie dżieieſie to przez częste Akty ſkruchy, to przez zażywanie Odpuſtow, to przez cierpliwe znoſzenie utrapienia, ktore ſię trafiaia to przez dobrowolne umartwienie ták wnetrzne namiętności iako y powierzchowne ciała y zmyſłow, to przez przywłaſzczenie ſobie częſte y ofiarowanie

wanie Panu Bogu dość uczynienie y zasług Chrystusowych, to przez częste omywanie się z grzechow we krwi Páná IEZVSA.

10mo. *Pomagáć drugim do dobrey śmierći, to iest modlić się często za konaiacych, służyc choremu pilnie. Do Sakramentow SS. namawiáć łagodnie, Kapłana sprowadzaiac wczesnie, Akty y nabożeństwa przy niem czytaiac, álbo z nim mowiac, płaczacych y wszystko coby chorego pomieszac y sturbowac mogło oddalać, Gdy by chory umierać miał niż Xiadz przyiedźie, nabożnie á głośno nád konaiacym wołać osobliwie te do istoty zbawienia należace Akty.*

Wierzę w Ciebie BOZE moy mam nadźieię w miłosierdźiu Twoim, kocham cie nadewszytko, żaluię serdecznie dla miło-

ści Twoiey za wszystkie grzechy moie. Odpuść mi Jezu moy Náymiłośiernieyszy iako y ia z serca odpuszczam dla Ciebie wszystkim nieprzyiaćiołom moim. Pragnę Cie BOZE moy w Niebie ogladać Jezus Marya Jożef wam oddaie Ducha moiego. *A BOG Sprawiedliwy taka zarliwość Apostolska około zbáwienia Duszę bliźniego wzaiemnie przy twoiey śmierći nadgrodźi.*

11mo Zmowić się za zdrowia z przyiaćielem poufałym albo z sługą bogoboynym y zbawienne przymierze uczynić, żeby ieden drugiego w chorobie bez respectu o niebespieczeństwie przestrzegał, y Kápłana sposobnego wcześnie sprowadźił z mową także mieć z Spowiednikiem żeby w

ostatni

oſtatni moment dał rozgrzeſze-nie, y na to wczeſnie intencya uczy-nić z wielkim pragnieniem na on czas żalu za grzechy iak naydoſkonalſzego.

12mo *Akty ſkruchy macie pogoto-wiu, umieć ich na pamięć y często mawiać.* 1: Załuie ſerdecznie nie dla Nieba y Piekła, ale dla ſa-mey Dobroći twoiey Boſkiey, za wſzyſtkie grzechy moie: 2. O BOZE moy za wſzyſtkie nie-prawośći moie Załuie, dlatego że ſie grzeſznym Człowiekiem y grzechami iego brzydziſz. 3. BOZE bądź miłośćiw mnie grzeſznemu.

Miey Kropielnicę z Swięconą wodą y zwyczay kropienia ſię rano, y wie-czor, co ieżeli z żalem za grzechy czynić będzieſz, wiele do gotowośći

ną

na śmierć pomoże. Na ostatek te wszystkie sposoby raz przynaymniey w Miesiac z uwaga przeczytać. a do zachowania ich zachęcać się potrzeba. zbawienia Duszе swoiey Krwia Iezusowa odkupioney.

PRZESTROGI
Dla tych, ktorzy assystuią chorym.

1. N*iech wzbudzi w sobie Kapłan usilne pragnienie pomagać do zbawienia człowiekowi śmiertelnie choruiacemu Swię: Dyonizego słowami:* Divinorum diviniſſimum eſt, cò òperari Deo in ſalutem animarũ. 2do. *Kapłan ktory assystuie choremu, powinien bardzo przestrzegać, aby się dobrze w tey usłudze swoiey zachował, do niego bowiem stosuia się pogrożki ktore Bog czyni przez Proroka rzadzacym duszami;* Iezeli zginie

ten człowiek, ná tobie bede do chodził, ty mi odpowieſz za iego zgube y potepienie.

3tio. *Powinien umieć ſpoſoby aſſyſtowania umieraiacym y roſtropność ſwoię pokazać: trzeba bowiem inácżey ſobie poſtępować z chorym z pocżatku choroby, inácżey gdy choroba ſię wzmaga y inacżey gdy iuż ſię ma ku dokończeniu życia. Inácżey z bezbożnemi, á inacżey z wiernemi, inacżey z niedoſkonałemi, inacżey z duſsami zatwardziałemi, á inácżey z temi co miękiego Serca, inacżey z boiażliwemi ſkrupulatami.*

4to *Tegoż ſię ma ſtrzedz Spowiednik, áby zaraz na rażie nie obrażił chorego iakim niedyſkretnym pytaniem lecż trzeba áby ſobie wprzod przyſkał przyiazń iego poufałość, áby zbolewał nad nim, y dźielił z nim*

iego

iego cieżkości, to ieſt: Pozdrowiwſzy go y zabawiwſzy ſię znim rozmową o iego chorobie, ma mu to przełożyć iż náywięcey chorob naſzych pochodzi od Boga za karę grzechow naſzych winna, dla czego áby ſię zbydz choroby, Nayprędſzy ieſt ſpoſob uprzatnać przyczyny iey, y że uſpokoienie wewnętrzne duſzy wiele pomaga do zdrowia ciała,

5to Gdy ſię trafi grzeſznik wielki, nie ieſt rzecz zła przełożyć mu Kary przyſzłego zywota, ſurowość ſądow Boſkich, ściſtość rachunku ktory oddawáć będzie trzeba, y inne przerażaiace pobudki, byle ſię tylko tego nieſpoſtrzegło, żeby to mogło w prowadzic chorego w deſperacyą. Po wyſłuchaniu Spowiedzi iego, powinien go cieſzyć, y czynić mu nadzięię że Bog będzie miał litość nad nim, że znim uczyni miłoſierdzie, poniewaz go tak

 długo

długo czekał y przyiał do Sakramentu pokuty Swiętey, za ktorą łáſkę ma mu dźiękowáć, y obiecać że ieżeli ſię powroći do zdrowia iuż też prowadźić będźie życie cale Chrześciańſkie.

6to Kapłan choremu ſłużący, niech ćierpliwie ſłucha Spowiedźi iego, daiąc mu na wolą y tyle czaſu co potrzebuie do wyznania wſzytkich ułomności y złości ſwoich: niech ćierpliwie znosi przy łożku iego ſiedząc fetory y rożne obrzydliwosi. Pamiętaiac na przykład Sprawiedliwego Ioba, ktory wiele czynił dobrych uczynkow, lecż z tey ſię uſługi naywięcey ćieſzył że uſługował umieraiącym: Błogosławieńſtwo tego ktory umierał, ſpływało na mnie. Job. 29.

7mo Znayduie ſię defekt w niektorych Spowiednikach, iż gdy chory zam-

knie

knie mowę krzycza mu do ucha co go przyprowadża do gniewu y wielkiey nie ćierpliwośći. Więc dyskretnie wołáć kiedyś niekiedyś przemowić do niego iakie zbawienne słowo.

ROZMOWA

Z Chorym w pospolitośći y napominania onego przed Spowiedźią.

Niech będźie pochwalony IEZVS Chrystus Amen.

Iakże się masz N.

Si responderit: *Iak wola Boża*

Tum confirmet ejus responsum,

Dobrze mowisz że to wola Boża y miłosierdźie niewypowiedźiane że nas grzesznych chce zbawić, dla tego nie nawiedza choroba wtraca bojaźń śmierći, á zatym upomina do usprawiedliwienia się z grzechow, do przyięcia S.S. Sakramentow.

Wola Boska żeby Go kocháć z całego serca ze wszystkiey dusze. Przeto

niech ci teraz nie będą w myśli, dopieroż w ſercu Kochani przyiaćiele Zona dżieći &c. bo o nich Pan Bog będżie pamiętał.

Wolą Pana Boga Miłośiernego, żeby grzeſzny człowiek był zbawiony, byle ſzczerże pokutował. Dla tego trzeba ſobie przypomnieć wſzytkie grzechy y dawne gdyż to iuż podobno idżieſz na ſąd ſtraſznego Sędżiego, maſz ſię onych doſtatecżnie ſpowiadać y za nie ſerdecżnie żáłowáć z miłości prawdżiwey Pana BOGA Wßechmogącego. coś Kiedykolwiek zgrzeſzył przećiwko Bogu, bliźniemu twoiemu, y właſnemu Sumnieniu.

Wola Páná Boga, ieżeli ćiebie kto obrażił ſłowem albo ucżynkiem, tedy pomniąc na owe ſłowa ktore mowiſz w Paćierżu: **Odpuść nám winy nasze iako y my odpuſzcżamy na-**

ſzym

ſżym winowaycom, z całego ſerca dla miłości Boſkiey odpuść. wſzytkim, ieżeli chceſz żeby ci Pan BOG odpuścił wſzytkie grzechy twoie. Ieżeliś zaś ty kogo iakim ſpoſobem przegniewał, maſz obligacyą przeproſić go ſam przez ſiebie álbo przez kogo inſzego. Długi ieżliś winien popłac ieżeli też kto tobie winien, powiedz, y day napiſáć przy ludźiach ſpráwiedliwie pokiś przy dobrey pamięci żeby po śmierći twoiey kłopotu nie było, ták o twoie długi u kogo, iako też y o cudze u ćiebie.

Wolá Páná BOGA po uſpokoieniu ſumnienia, żebyś uczynył Teſtament. O to kazał przez Proroká upomnieć śmiertelnie choruiacego Ezechiaſzá Krola, do ktorego przyſzedſzy Prorok, mowił mu: Diſpone Domui tuæ, morieris enim & non vi-

ves

ves Cżyń dobrze co tylko możeſż bez odwłoki. Quodcunq; poteſt manus tua inſtanter operare. *Wola Pána BOGA áby cżłowiek cierpiał na tym ſwiecie, y w ćierpliwości oſiagnał Kroleſtwo Niebieſkie.*

Więc y ty terażnieyſzy bol, chorobę y wſzelką w chorobie niewygodę ćierpliwie znoſząc ofiaruy Panu Iezuſowi na doſyc ucżynienie za grzechy twoie, za ktore lepiey tu wyćierpieć á niżeli potym w Czyſzczu.

Wola Pana BOGA ieſt życia tobie przedłużyc álbo ukrocić, gdyż wſzyſcy ieſteś ny pod władza wſzechmocżney Ręki Iego, mow tedy pokornie: Zdaie ſie na wola Twoie Panie BOZE moy, ieżli widźiſz BOZE moy że z tey choroby wſtawſzy mam Cie obra-

zać, śmtertelnie, wolę umrzeć, niżeli raż ieden zgrżeszyć, ieżeli zaś widżisz że się mam polepszyć y grzechow się ochronić, proszę Cie racż mnie do zdrowia pierwszego przyprowadżic. *Smierći się nie boy bo się iey uchronic nie możesz, kto się rodżi umieráć muśi: Sam Pan Iezus umierał, Nayświet: Panna umierała, Swięći Pańscy umierali, y ty też musisz umierać; śmierći się tedy nie lękay, ále się na nie dobrze przygotoy, uwazaiac y zachowuiac to co mowiłem y co mowić będę.*

PRZYGOTOWANIE BLISKIE NA DOBRĄ SMIERC

1. T*En co się iuz na śmierc gotuie, ma wszystkę mysl oderwac*

od tych wſzyſtkich ziemſkich rzeczy tak aby áni o goſpodarſtwie, ani oczym inſzym nie myslił, tylko o Panu Bogu y o Zbawieniu Duſze ſwoiey na tam ten ſię bardziey niz na tenSwiat ogladaiac. 2do Iezeli kto ma do kogo iaka urazę álbo od ſiebie urazonego uprzatnac to koniecznie potrzeba dobra przynaymniey wola gdy nie moze bydz rzecza ſama. 3tio Iezeli kogo w czym ukrzywdził. álbo ſię zadłuzył czy przez ſamego, czy przez drugiego inſzego wſzyſtko wrocić álbo nagrodzic iezeli mozna, potrzeba, iezeli nie mozna powinien choć zyczyc ſobie, ſzczerze nadgrodzic gdyby iako mogł, 4to Iezeli ſię za iákie grzechy bardzo lęka Sadow Boſkich, a powatpiwa czy ſię ich dobrze ſpowiadał álbo czyli wiedzacy chcac zamilczał grzechu iakiego na przeſztych ſpowiedziach naprzod tedy ma

ſię

ſię ſpowiadac z całego zycia Rachunek ſumnienia uczyniwſzy, Akty naſtępuiace znowic:

AKTY

Przed Spowiedzią

Akt Boiaźni BOZEY

NA Sąd twoy ſtraſzny BOZE y Panie moy pamietaiąc ná ktory mnie iuz pozywaſz gdy mnie ſmiertelnemi boleściami obeymnieſz. uprzedzam ſprawiedliwośc twoie ſurowa tym miłoſierdziem twoim wielkim ktoreś nam winowaycom w Sakramenćie pokuty zoſtawić raczył niechcąc zguby y śmierći grzeſznego.

Akt

AKT SKRUCHY

ZAłuie ſerdecznie á tego ſamego żem Cię BOGA mego wielkiey czci y miłości godnego obrażał, kochac Cię zaczynam o iedyne Dobro moie BOZE ná tym końcu żyćia mego, y z kochania tego Ciebie, ſpowiadac ſie chcę grzechow moich nie z boiażni śmierći.

A K T Y

Wyrzeczenia ſię Grzechow.

NIechce niechce o BOZE moy niechce wiecey Ciebie obrazać y naymnieyſzym grzechem dobrowolnym wyrzekam ſie go y odrźckam przyſzłych grzechow.

chow umrzec wole, żebym ſie wiecey do żadnego nie wracał śmierć raczey niż na grzech iáki zezwolić obieram áby ſie nia tak wſzyſtkie zakończyly, á Krwia Twoia za mnie wylana że mnie zniosły, áby na Sadźie Twoim żáden ſie nie pokazał: *Poſkończonych Aktach wyżnay grzechy przed Kapłánem z pokora wielka y żalem ſkarżac na ſiebie że nie tak ſłużyłeś Panu BOGV iako powinieneś był:*

Kapłan przed Kommunia Święta niech ſię tak Modli.

1mo NIe godźienem był nigdy Rekami moiemi

doty

dotykac ſię Nayſw: SAKRAMENTU, ale teraz nadgradzam tę niegodnosć moię przez ſzczere oſwiadczenie że Cię kocham o BOZE moy z całego ſerca że wſzyſtkiey duſze, y że wſzyſtkich ſił y myśli moich. 2do. Tyś ſam Panie moy umrzec niechciał. áż poſwięciwſzy Nayſw: SAKRAMENT, pragnę y ia teraz Ciała y Krwie Twoiey Nayſwiętſzey, pożywac z tym Affektem z iakim Cię przyimował. Swięty Staniſław Koſtka Ktoregoś Panie oſądził godnym áby mu Aniołowie Kommunią Swiętą przynieśli

Czło-

Człowiek zaś swiecki niech tak mowi

1mo. WIerże mocno że mam przyimowac Ciało y Krew Pana Jezusa Chrystusa Zbawićiela moiego przy tey Kommunii; bo to sam powiedźiał. 2do. Panie nie iestem godźien dla grzechow moich w młodośći popełnionich. 3tio Nie iestem godzien dla grzechow moich wstanie Małżeńskim popełnionych 4to Nie iestem godźien dla grzechow moich w tey chorobie popełnionych, abyś wszedł do przybytku serca mego. Niech będźie pochwalony Przenayswiętszy SAKRAMENT.

Sta-

Staray się ábyś ten SAKRAMENT dla iego záćności przyimował z wielką uczciwością nie tylko we wnętrzną ále y powierzchowną to iest ieżeli możesz, klęcząc; ieżeli nie możesz przynaymniey się podnieś y BOGA obecnego w tym SAKRAMENCIE, pokornym głowy náklonieniem uszanuy. Czego między inszemi dał nam przykład S. Hieronim porzuciwszy się na ziemi z wielką pokorą przyiął tego Gościa w ostatniey swey chorobie.

A K T Y

po Kommunii Świętey

DUszo Chrystusowa Nayświetsza poświęć mnie Ciało Przenayświetsze zbaw mnie Wodo Boku Chrystusa moiego Nayświet-

ſwietſza oczyść mnie, Krwawy pocie Twarży Chryſtuſowey naydżielnicyſzy uzdrow mnie, Meko Chryſtuſowa Naypobożnieyſza zmocnyi mnie, nie oddalay mnie od ſiebie, od Nieprzyiaćiela złośliwego obroń mnie, każ mi ſie zbliżyc ku Tobie. A poſtaw mnie przy ſobie abym z Swietemi y Wybranemi twemi chwalił Ciebie przez nieſkończone wieki wiekow Amen.

Teraz wypuść Sługe twoiego Kiedyś mnie Panie Ciałem y Krwia Twoia nakarmił. Powiedziałeś Panie kto pożywa tego Chleba bedzie żył ná

D wie-

wieki, wypełniy to dźiś słowo Twoie nademną abym y ia w miłości Twoiey żył ná wieki. Zostań źe mną Pánie álbowie n iuż mrok nastepuie, iuż padać ná mnie bedźie mrok śmierći y skonánia Pobłogosławże mi Dobry JEZU ábym w łasce y miłości Twoiey umarł.

PRZYGOTOWANIE
do OLEIV S.

WIelkie ulżenie na sumnieniu y poćieszenie ná Duszy uczułeś kiedy ci Kapłan dawał rozgrzeszenie z tych niepráwości, ktorych spowiadałeś się á wieszże zapewne? czyli rachuiac się z sumnieniem wszystkie sobie przypomniał grzechy mogłeś ktorego zapomniec, álbo niepráwość tego niepoczytac sobie, co było praw-

dziwie

dźiwie grzechem. Zaczym dla pewnieyſsego ubeſpieczenia y upewnienia ſumnienia proś uśilnie o Sakrament Oſtatniego Namaſzczenia, á rozraduie ſię ſerce twoie zupełnie gdy zmyſły ciała twego námaſzczaiącego Kapłana tak mowiącego uſłyſzyſz. Przez te Swięte námaſzczenie y przez ſwoie Nayſw: Miłoſierdzie niech ći Pan Bog odpuśći cokolwiek zgrzeſzyłeś przez widzenie:
Y podobnych ſłow używáć, będzie przy pomaſzczeniu innych zmyſłow. Do ktorego Sakramentu przyięćia żebym ćię ieſzcze bardziey zachęćił, wy liczam ſkutki iego. Nayprzod ten Sakrament przyczynia na Duſzy łaſki Boſkiey poświęcaiącey. 2do. Znoſi oſtatki grzechow. 3tio. według niektorych Teologow per accidens z przy-
 pátku

padku czasem znosi grzech śmiertelny, kiedy był zniesiony przez Sakrament Pokuty to iest ten grzech ktorego się kto dla zapomnienia nie spowiadał, álbo weń wpadł po spowiedźi á nie baczy go do siebie. 4to. Ten Sakrament daie czasem Zdrowie doczesne kiedy to pomoże do Zbawienia dusznego. 5to. Samo używanie tego Sakramentu daie ex opere operato pomocy naprzyrodzone to iest oświecenia y natchnienia pobudzaiace chorego do ufności w Pánu BOGV, przećiwko boiaźni śmierći do Męstwa ná zwyćiężenie pokus czartowskich, do stosowania się z wolą Boską także y do inszych cnot. Dla większego nabożeństwa chory gdy ná niego kładźie Kapłan Oley S. ma w sobie wzbudzac żal za źle używanie zmysłow przez słowa nástępuiace ktore sobie uważnie przeczytac, pámiętac, ále

ich

ich pod czas samego námaszczenia nie mowić, tylko myślą nâbożną wzdychać żeby Kapłanowi ná ten czas połaćinie mowiącemu nie przeszkádzáć.

Załuie Oycze Przedwieczny BOZE moy Dobro nieskończone za wszystkie grzechy popełnione przez oczy moie. Ofiaruieć oczy Páná Jezusa przy Męce iego zasłonione, podbite posiniałe. *Gdy namaszczáią uszy:* Załuię BOZE moy dla Ciebie za wszystkie grzechy popełnione przez uszy moie, zá moie uszy Ofiaruiec Uszy Syna twego ćierniem zranione. *Gdy námaszczáią usta:* Załuie BOZE moy za wszystkie grze-

chy

chy popełnione przez ufta mo: ie, za ktore ofiaruie ufta Jezufowe zołćią y octem nápoione *Gdy ną máßçzaią ręcę* Załuie za grzechy rękami memi popełnione, za ręce moie ofiaruięc Rece Pana Jezuſa przebite.

Toż mowić o namaßczeniu Nog.

Na oſtatek dziękuiac za ten SAKRAMENT mowic ſię może.

Pánie bądź ná wieki błogoſławiony za poſtanowienie y za użycie tego SAKRAMENTU. Wyley na Duſzę moie oley miłoſierdzia Twego a przez to Swiete námaſzczęnie uczyn mnie meżnym zápaśnikiem przeciwko nieprzyiaciołom duſzy moiey.

Te:

Teraz się trochę uspokoiß á zá godzinę iák śił nábierzeß nástępuiące powoli zmowiß Akty.

A K T *Wiary.*

WIerze mocno moy BOZE y gotowy iestem Zycie moie położyć ná oświadczenie tego wszystkiego, co nám w Piśmie Swietym obiawiłeś, y przez Kościoł Twoy podałeś dowierzenia y w tey wierze umierać pragne.

A K T *Nadziei.*

BOZE moy wieksza iest dobroć Twoia niż Złość moia, Twoie miłosierdzie przewyższa Sąd, w Tobie tedy wszystka moie nádzieie pokładam.

AKT

A K T *Miłości.*

O Drogi JEZU Ktoryś powiedział Joan: 14. Kto mnie miłuie, bedzie miłowany od Oyca mego, y ia go umiłuie. y pokaże mu siebie samego; day to abym Cie miłował ze wszystkiego serca mego ze wszystkiey Dusze moiey, y dostąpił tego co obiecuiesz.

A K T *Renuncyacyi.*

WYrzekám sie wszystkich pokus ktore nieprzyiaciel Duszy zarzucić mi może w godzine śmierci, y oświadczam iż ná żadne nie pozwole

Day wczas słabym siłom áby przez godzinę, á potym wziawszy Krucyfix albo Obraz Chrystusa Ukrzyżowane-

go

go nábożnie nań poglądáy do ſerca przytul iy y cáłuiąc mow: Ręce IEzuſa moiego dla mnie ná krzyżu przebite, całuię was y polecam wam ducha moiego. Nogi JEZUSA moiego dla mnie ná Krzyżu przebite całuię was affektem pokutuiącey Mágdaleny.

A K T

Reſignacyi.

CHcę umrzeć ná oświadczenie wdzięczności moiey, ábym ci oddał śmierć moię zá śmierć Twoię dlá mnie podiętą, y polecam w Ręce Twoie Duchá moiego. *Tu záraz ofiarowáć Oycu Przedwiecznemu zasługi mowiąc:* Ofiá-

Ofiaruię Tobie BOZE Oycze Przedwieczny ná ubłaganie y dosyć uczynienie za grzechy moie. Głowę JEZUSA Chrystusa Syná twego cierniem okrutnie skłotą y skrwawioną z mysłami Jego Náyświętszemi: za mysli głowy moiey prożne, nie przystoyne, posadzaiące, bluznierskie. Serce Jego włocznią przebite z áffektami nayczystszemi, ofiaruię zá áffekta serca mego nieporządne, sławy chciwe zazdrosne nienawisne. Ręce Jego goździmi przebité z uczynkami Jego. Boskoludzkiemi zá złe uczynki Rąk moich za pomsty, zá krzywdy &c.

Oczy

Oczy Jego podbite krwią y ſinością zaciekłe, zá oczy moie dworne niewſtydliwe. Uſzy Jego cierniem ſkłote y ſkrwawione, zá ſłuchanie moię obmowiſk, pochlebſtwa, rzeczy dwornych. Twarz Jego zeplwaną od policzká poſiniała z Jego ſłowami, za mowy moie nie pocziwe, gniewliwe, obmawiaiące pyſzne &c. Uſta Jego żołcią y octem ná poione, zá moie łakomſtwo, zmyſłność, niewſtrzęmieźliwość, Nogi Jego przebite, zá moie złe poſtępki y przeſtępſtwa przykazania twego. Ofiaruięć Oycze Nayłáſkawſzy. Jego poſłuſzeńſtwo

áż do śmierci krzyżowey za moie pyche, Jego łáſkawość zá moie gniewy, Jego cierpliwość zá moie niecierpliwość, Jego ku ludziom miłość za moie nienáwiści, Jego uboſtwo, za moie chciwość. Ofiaruie Jego Męki y Rány za moie uciechy, Jego wzgardy, pośmiewiſka, zniewagi za moie prożną chwáłe, Jego nágość, głod, pragnienie, zá moie zbytnie wygody. Temi zaſługami nieſkończonemi Syná Twego, day ſie przeiednać Boże moy y odpuść grzechy moie. Ják co do winy iáko y do káránia.

AKT

AKTY
Cierpliwości.

1. PAnie moy mile przyimuie z Rąk Oycowſkich Twoich wſzyſtkie choroby boleści y przykrości y owſzem przyczyniay boleści, á dodáy Swiętey cierpliwości.

2. Złączam Pánie boleści moie z boleściami Jezuſa Pana moiego y ofiaruię ná chwałę Twoię ná wypełnienie woli twoiey y na dość uczynienie za grzechy moie.

3. A cóż to ieſt co ia ćierpię względem tego co za mnie ćierpiał ná Krzyżu Syn Boży co to ieſt względem tego co dla

Chry

Chrystusa ćierpieli Meczenni-cy Swieci co to iest wzgledem wiecznych Mąk w Piekle ktorem zasłużył, co iest wzgledem zapłaty wieczney w Niebie. zaiste momentowe y lekkie utrapienie násze, wieczną chwały wielkość sprawuie w nas 2 *Cor.* 4

W długiey chorobie iaka bywa z puchliny z paralizu kilkà razy Akty wyżey wyrażone y Sakramenta Swięte powtorzyc mozesz Okrom ostatniego oleiem Swiętym namaszczenia chyba za rada spowiednika, W tak długiey chorobie wednie y wnocy gdy nie wstaiesz z łożka rozrywki takie miewaj. 1. Paćierz mow powoli, uważnie nabożnie. Ieżeliś staby to dopiero za godzinę Anielskie pozdrowienie Ieżeli też umiesz

Mo-

ſtawić przed Májeſtat Boſki.

Jako ſię SS. Bożym polecáć oſobliwie ſwoim Patronom.

Wſzyſcy Swiećı Aniołowie Duchowie Páńſcy y wſzyſcy SS. wybrani Páńſcy, á oſobliwie ktorychkolwiek podług możnośći y ułomnośći moiey uczćiłem álbo ſłuchaniem Mſzy S. álbo ſpowiedźią y Kommunią Swiętą, przybywayćie ná ratunek Duſzy moiey, przyczyniaycie ſię zá nią do BOGA Wſzechmogącego.

GOTOWOSC

Ná ſámo Konánie.

SMierć náucza Aug: S. ieſt to moment od ktorego cała wieczność zła álbo dobra zawiſłą. Straſzny

to moment konánie bo ſię go nie tylko grzeſzni, ále y ſprawiedliwi lękáli. S. Magdalena de Pázis po wielkich zaſługach ſwoich, po dziwney Swiatobliwośći gdy ná koniec przed śmierćia wſpomniałá ſobie ná Sąd Boży, ták ſię ſturbowáłá że o ſwoim zbáwieniu zwatpiła, bo uchwyćiwſzy Spowiedniká rzecze Pater putaſne me ſalvam fore: Oycze co rozumieſz czy ia Zbawioná bede? *Ale niech ſię nie trworzy ſerce twoie, przeſtáń ná rádach náſtępuiacych. 1mo. Vfay w Nieſkończoney Dobroći Páná BOGA twoiego y w ſkutkach SS. Sakramentow, godnie y nábożnie iuż przyiętych. 2do. Zamow ſobie Xiędza ſpoſobnego, żeby pod czas Konania dał ći rozgrzeſzenie, y ná to zarázuczyń intencją z wielkim prágnieniem ná*

on

on czas żilu iák náydoſkonálſzego. Zkąd dla twego pożytku, á Káptáńſkiey wygody kłádę tu ſpoſob rozgrzeſzeniá.

Abſolutio Generalis cum plenaria Indulgentia in articulo mortis.

℣ Adjutorium noſtrum in Nomine Domini

℟ Qui fecit Cælum & terram.

Antiphona

NE reminiſcaris Domine delicta Famuli tui vel Ancillæ tuæ neq; vindictam ſumas de peccatis ejus.

Kyrie eleiſon Chriſte eleiſon Kyrie eleiſon Pater noſter &c

℣ Et ne nos inducas in tentationem

Sed

℟ Sed libera nos à malo.

℣ Salvum fac ſervum tuum vel Ancillam tuam

℟ Deus meus ſperantem in Te

℣ Domine exaudi orationem meam, (at

℟ Et clamor meus ad Te veni-

℣ Dominus vobiſcum

℟ Et cum Spiritu Tuo.

O R E M U S

CLementiſſime DEUS Pater miſericordiarum & DEUS totius conſolationis qui neminem vis perire in Te credentem atq; ſperantem, ſecundum multitudinem miſerationum Tuarum reſpice propitius Famulum Tuum N. quem Tibi

vera

vera Fides & ſpes Chriſtianæ commendant. Viſita eum in Salutari Tuo & per Unigeniti Tui paſſionem & mortem omnium ei delictorum ſuorum remiſſionem & veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitûs ſui Te Judicem propitiatum inveniat, & in ſangvine ejuſdem Filii Tui ab omni macula abluta tranſire ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum.

Tum dicto ab uno ex Clericis adſtantibus Confiteor &c. Sacerdos dicat, Miſereatur &c

Dominus noſter Jeſus Chriſtus

ſtus te abſolvat, & ego authoritate Ipſius te obſolvo, ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, inquantum poſſum & tu indiges. Deinde ego te abſolvo ab omnibus peccatis tuis In Nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti Amen.

Poſtea

Dominus noſter Jeſus Chriſtus Filius DEI vivi qui Beato Petro Apoſtolo ſuo dedit poteſtatem ligandi atq; ſolvendi, per ſuam piiſſimam miſericordiam, recipiat confeſſionem tuam, & reſtituat tibi ſtolam primam, quam in Ba-

ptiſma

ptiſmate recepiſti, & ego facultate mihi ab Apoſtolica ſede tributa, Indulgentiam plenariam & remiſſionem omnium peccatorum tibi concedo. In Nomine Patris &c Per Sacroſancta humanæ reparationis myſteria, remittat tibi Omnipotens DEUS omnes præſentis & futuræ vitæ pænas, Paradiſi portas aperiat, & ad gaudia ſempiterna perducat. Amen

Benedicat te Omnipotens DEUS Pater, Filius & Spiritus Sanctus. Amen.

3tio. Czytay á pamiętay nabożne niegdy konaiacych weſtchnienia y krotkie modlenia; Na uproſʒenie dobrey ſmierći ſkuteczna naſtępuiaca

Modli-

MODLITWA

PAnie Jezu Chryſte Zbawićielu moy przez one gorzkość Męki twoiey ktoraś podiął na Krzyżu wiſzący, oſobliwie w ten czas, kiedy Duſza Twoia Nayſwiętſza z Ciała wychodziła. *Z*miłuy ſię nád duſzą moią, gdy będzie z ciała wychodzic, domieść ią chwały wieczney. Amen.

Bellarmin Kardynał przy śmierći Pozdrowienie Anielſkie mowił głośno y temi ſłowami zakończył żyćie ſwoie. *Swięta Márya Matko Boża modl: ſię zá námi grzeßnemi teraz y w godzinę śmierći náßey Amen.*

z Roku Niebieſkiego

Kapłan ieden ſwiątobliwy w onych oſtatnich przy śmierci boleściach y nudnościach te słowa często powtarzał. *Wſpomoż mnie dobry Iezu. wſpomoż mnie dobra Marya zebrzę pomocy y obrony przy tym konaniu moim.* Drugi przed ſamym ſkonaniem do Kapłanow około ſtoiacych rzekł: mieycie ſie dobrze Bracia ia iuż ide y wziąwſzy Krucyfix mowił: *Ty Baranku Boży ktory gładziſz grzechy Swiata znieś y zgładz wſzyſtkie grzechy moie.* S. Mikołay Biſkup Mireńſki przy śmierći tąk duſze ſwoie zalecał Pánu BOGU *W Ręce Twoie polecam Ducha mego, odkupi-*

leś

teś mnie Panie BOZE Prawdy.

CO TRZEBA MOWIC CHOREMV PODAIĄC MU KRUCIFIX

Iako o Moyzeſzu mowi Piſmo że: Umarł w pocałowaniu Páńſkim: *ták y ſprawiedliwy, ktory z wiary Chryſtuſowey żyie, w pocałowániu Páńſkim umiera.*

Więc ucałuy te Ręce ktore cię uczyniły, mowiac: Całuię was Ręce Swięte, y w nich ſkładam duſzę moię.

Vcałuy Nogi przebite, y mow z żalem y pokora: Całuię was Nogi Páńſkie ktoreśćie ſię zmordowały ſzukaiac przez trzydzieśći y trzy láta Zbawienia náſzego.

Wſzyſtko co ſię mowi choremu, nie trwá długo w iego rozumie; álbowiem pámięć iego ſłabieie oraz z ćiáłem, dla czego trzeba kiedy nie-

kiedy

kiedy wzbudzáć pamieć w chorym, nabożną iaką myślą ktora by była krotka y przyiemna.

Oto Krzyż Zbawićiela, ućiekayćie gromady nieprzyiáćielskie.

Krzyżu Chrystusow bądź mi drabiną do Nieba, á gwoździe Kluczami.

Pánie Jezu Chryste błogosławię Cię y miłuię, żeś przez Krzyż y Mękę twoię odkupił Swiat.

Tyś iest Pasterz dobry, ktory opuściwszy owiec dziewiędziesiąt dziewięc, przyszedłeś ná tę pustynią Swiata tego, szukáć iedney owieczki zgubioney

Otoż ia iestem ta owieczka, zbłądziłem iako Owieczka, ktora zbłądziła: szukay służebnika twego. Włoż ná te ramiona twoie rościągnione te Owieczke, y zanieś ią do Nieba.

Swięty Augustyn proponuie nástępuiace słowa wielce sposobne do skruszenia, y náytwardszego Serca: Bráćie moy otworz oczy twoie, y patrz ná twego Zbawićielu ná Krzyżu bedącego. Patrz iako przybity iest, słuchay, iáko sie modli: Oycze moy odpuść im, álbowiem nie wiedzą co czynia, Za Ciebie sie to modli, uczyń też y ty ták, odpuść szczerże z serca twoim nieprzyiaćiołom.

Co

CO CZYNIC NALEZY, GDY CHORY IUZ IEST wKONANIU

1. *Kiedy chory iuż konáć zaczyná nie odstępowac go, lecz się pilnie starac áby go w dobrey dyspozycyi podanemi státecznie trzymac sposobami. Chory ktory iuż kona, więcey potrzebuie modlitwy á niżeli, náuki, trzeba czásem poddać mu iaki Akt, potym mowić Litanie y inne Modlitwy ktore tu są położone.*

2. *Trzeba wodą Swięconą czásem kropic łozko iego, álbowiem ma tę woda Swięconá dzielność, że odpędza biesow, iako tego doznáła Teresa Swięta.*

3. *Ieżeli konánie trwa, może czytac Pássya Páná nászego według Swiętego Iáná.*

4. *Nie trzeba uchybic dac mu znowu absolucyą Sakramentalną*

osobli-

osobliwie gdy ci się z tym oświadczy że iey pragnie y na on czas gdy iuż mowic nie będzie mogł.

5. Oprocz Sakramentalney absolucyi dobra iest, áby Kapłan często błogosławił konáiacego, tym sposobem ktory się tu kładzie.

Niech ćie błogosławi BOG Oyciec, ktory cie stworzył ✠

Niech cie błogosławi BOG Syn ktory cie odkupił. ✠

Niech cie błogosławi BOG Duch Swiety, ktory cie poświecił. ✠

Ieżeli iest dwoch Kápłánow przy konáiacym, może ieden mowic z nim rozne Akty Drugi Modlitwy y Litanie za konaiacego.

CO CZYNIC MA CHORY PO PRZYIĘCIU SS. SAKRAMENTOW w niebytnościKápłaná iuż bliski śmierci Gdy

Gdy iuż śmiertelny pot wychodźić będzie ręce y nogi ziębnać, gdy ostatnie á náywiększe nástapia boleści y tęsknośći. Broń się Wiara, Nádzieia, Miłośćia, Cierpliwośćia, do samego zgonu żyćia twoiego niech brzmi w ustach Naygodnieysse Imię IEZVS, *niech będzie zawsse w sercu, w ustách y pamięci.* Wszelki al. bowiem *mowi Paweł S:* ktoryby wżywał Imienia Páńskiego Zbáwion będzie; *Ieżeli rozumiesz, że po przyiętych Sakramentach nie będzie Kapłan przy twoim końcu, pamiętayże sam o sobie, to iest miey w pamięći te Akty ktorem iuż wspomniał. Albo náymyi sobie kogo sprawiedliwego z domowych, albo iakiego ubogiego czytać umieiacego y dać mu zaraz co ná rękę obliguiac, áby był przy tobie poki duch z ciała twego nie wynidzie y na-*

ſtępuiącemi wſpomagał ćie Aktami, mowiąc ie powoli ſrzednim głoſem.

AKTY KROTKIE

Ktore ſię przy konáiącym wolnym głoſem mowić mogą, aby ie myślą wymawiał.

OYcze Niebieſki otoż teraz duſze moie w twoie ręce teſtamentem oſtatnim oddaię, proſząc pokornie ábyś ią do miłoſierdzia ſwego przyiął, ktorąś ná obraz ſwoy ſtworżył. Wyznawam żem ieſt náywiekſzy ná Swiecie grzeſznik, ále teraz wiem żeś ty ieſt náymiłoſiernieyſzy, w Niebie Oyciec, Pámiętay ná Krew niewinną Jedynáka Twego: Obacz Twarz Jego dla mnie

załiniała, á dla miłości Jego odpuść mi złości moie.

Jezu Náyukochańszy byłeś mi ná zawsze Jezusem, bądz że y teraz kiedy mi cię náywięcey potrzebá.

Zabieram się w drogę wieczności, w Krainę ciemności, świeć że mi Łaską twoią *Duchu* Przenayświętszy.

Matko Jezusowa, Marko konáiących Náyświętsza Márya teraz teraz przybyway do mnie poday miłosierną Rękę, ábym ná tym końcu życia mego nie zginął, Jezus Marya Jozef dałem wam iuż dawno duszę y ciało moie w opiekę, oddaię

wam y ten koniec oſtatni życia mego i Swięty Jozefie ocierayże śmiertelne poty á ćieſz mnie, poki ducha mego BOGU nie oddam.

Barbaro Swięta czas iuż czas przybliżył ſię opieki Twoiey, o ktorą proſiłem ćię zawſze ábyś przy oſtatnim konániu moim była, bądź że teraz.

Aby iedney pokutuiącey łeżki zebrzę od ćiebie Pátronko moia Magdáleno Swięta, ábym nią odkupił ſię z grzechow moich.

Teraz teraz nie dopuſzczay przyſtępu do mnie piekielnym pokuſom Anielſkich Pułkow,

Het-

Hetmanie Michále Swiety ktorych iakom ſie raz odrzekł, ták y teraz onych ſie odprzyſiegam.

Koniec idzie życia mego koniec także prac moich, Naywiernieyſzy moy Opiekunie Swiety Aniele Strożu dziekuieć za wſzyſtkie do tych czas około mnie ſtarania. Wſzyſcy Patronowie moi Swieci, ktorychkolwiek za żywota mego opomoc wżywałem, proſze was teraz przy odłaczeniu duſzy moiey od ciała przybadźcie mi w oſtatnim terminie moim.

BOZE badź miłościw grzechom moim. Jezus Marya Jozef do was ide, wam ſie oddaie

Długo konaiących iak ratować trzeba 1mo Takich zmiłości ratować Aktami, Modlitwami iuż wyżey y tu wyrażonemi. 2do. Prośić Kapłana żeby Mszą Swiętą za konaiącego odprawił y iego Duszę zalećił Panu Bogu temi Modlitwami ktore są w Brewiarzu Ordo Commendationis animæ. 3tio. Niech ma Páſſyikę w Ręku y Gromnicę. Szkaplerz ná ſobie albo Paſek Poćieſzenia Nayświętſzey MARYI Panny 4to. Pſalm 50 ktory połaćinie zaczyna ſię. *Miſerere mei DEUS* á popolſku *Zmiłuy ſię nademną BOZE* powoli po wierſzu-

ſzu-

ſzu przy nim mowić żeby ſły-ſzał. 5*to.* Niech Dziecie iąkie małe czytać umieiace (: albowiem z uſt niewinnych przyiemna Panu BOGU chwała) przy nim klecząc, rano, mowi Litania o Jmieniu Pána Jezuſa, odwieczora o Náyświetſzey Maryi Pannie. 6*to.* Paſſya niechay kto przy nim czyta, po ktorey przeczytaniu Kapłan ieden konaiac rzetelnie wymowił: Już teraz weſoło umierám bo ſłyſzałem Hiſtorya o Mece Paná Jezuſa moiego. 7*mo.* Woda ſwiecona czeſto kropić. Ten konaiacy ieżeli rad mawiał po Kazaniu za Xiedzem

Akt

Akt ſkruchy, wiem że y teraz z radościa go bedzie ſłuchał ieżeli kto mowić go bedzie.

AKT *Skruchy*

PAnie JEZU Chryſte Zbawićielu moy iedyne dobro moie Ktoryś dla mnie grzeſznego okrutnie na Krzyżu zamordowany ieſt; Miłuie Cie náde wſzyſtko ſtworżenie dla Ciebie tylko ſamego, żałuie ze wſzyſtkiego ſerca żem ćie BOGA mego obrażił. Brzydze ſie dla miłości twoiey wſzyſtkiemi grzechami moiemi maiac ſtateczna wola za pomoca twoia wiecey nigdy niegrzeſzyć

ſzyć. Mam nádzieie w miło-
ſierdziu Twoim y w niewinney Mece twoiey że mi wſzyſtkie grzechy moie odpuſcic bedzieſz raczył, iako y ia odpuſzczam dla miłości Twoiey wſzyſtkim ktorzy mnie obrażili. BOZE bądz miłościw mnie grzeſznemu. *Poteſt hic dari abſolutio ſub Conditione: ſi es capax & indiges &c.*

LITANIA
O Nayſłodſzym Imieniu Jezus
Za Konaiącego.

KYrie eleyſon, Chryſte eleyſon Kyrie eleyſon.
Chryſte uſłyſz nás,

Chry-

Chryſte wyſłuchay nás,
Oycze z Nieba BOZE, Zmiłuy ſie nad nim
Synu Odkupićielu Swiata Boże
Duchu Swiety BOZE,
Swieta Troyco iedyny Boże,
Jezu Synu BOGA żywego,
Ieżu Naypoteżnieyſzy,
Iezu Naymocnieyſzy,
Iezu Náydoſkonálſzy,
Iezu Náychwalebnieyſzy,
Iezu Cudowny,
Iezu Naywdziecznieyſzy,
Iezu Naymilſzy,
Iezu Naypokornieyſzy,
Iezu Naycizſzy,
Jezu Naydierpliwſzy,
Iezu Naypoſłuſznieyſzy,

Zmiłuy ſie nád nim

Ięzu

Iezu Miłośniku Czyſtości,
Iezu Miłośniku náſz,
Iezu Miłośniku Pokoiu,
Iezu Zwierćiadło Zywota
Iezu Wizeronku Cnot,
Iezu Ozdobo Obyczaiow
Iezu Zarliwy duſz Miło-
śniku,
Iezu ućiéczko náſza,
Iezu weſele Serdeczne,
Iezu Oycze ubogich,
Iezu Poćieſzyćielu utrapio-
nych,
Iezu Jaſnieyſzy nád Słońce
Iezu Pieknieyſzy nád Mieſiąc
Iezu Swietnieyſzy nád Gwia
zdy,
Iezu Przedziwny,

Zmiłuy ſie nád nim
Zmiłuy ſie nád nim

Iezu Ro-

Iezu Roſkoſzny,
Iezu Czci godny,
Iezu ſkarbie wiernych,
Iezu Perło koſztowná, (ści
Iezu Skarbnico doskonało-
Iezu dobry Paſterzu owiec,
Iezu Gwiazdo morſka,
Iezu Swiatłości prawdźiwa
Iezu Madrości wieczna,
Iezu Dobroći nieſkończona
Iezu Weſele Anielſkie,
Iezu Natchnienie Prorokow
Iezu Krolu Patryarchow,
Iezu Miſtrzu Apoſtołow
Iezu Doktorże Ewangeliſtow
Iezu Meſtwo Meczennikow,
Iezu światłości Wyznawcow
Iezu Ozdobo Panienſka,

Zmiłuy ſie nád nim. Zmiłuy ſie nád nim.

Iezu Ko

Iezu Korono wſzyſtkich Swiętych, Zmiłu ſię nad nim
Bądź mu miłościw, Odpuść mu Iezu,
Bądź mu Miłościw, Wyſłuchay nas Iezu,

Od wſzyſtkiego złego,
Od grzechu każdego,
Od gniewu twego,
Od niecierpliwości iego,
Od boiaźni iego,
Od deſperacyi iego,
Od wątpliwości w Wierze,
Od Oblicza Szatańſkiego y pokus iego,
Od złey śmierci,
Od wieczney śmierci,
Przez Taiemnice Swiętego

Wybaw go Iezu
Wybaw go Iezu

Wcie

Wcielenia Tego,
Przez Nayſwietſze Narodzenie twoie,
Przez boleſne Obrzezanie twoie,
Przez okrutną Mekę y gorzką śmierć twoie,
Przez żałoſny pogrzeb twoy
Przez Chwalebne Zmartwychwſtanie twoie
Przez cudowne w Niebowſtapienie twoie,

Wybaw go Iezu

Przez Ducha Swietego zeſłanie,
W dzień ſadu twego,
Baranku Boży Ktory gładziſz grzechy Swiata, Przepuść mu IEZU.

Baranku Boży &c. Wyſłuchay nas IEZU.

Baranku Boży &c. Zmiłuy ſie nád nim IEZU,

Iezu Chryſte uſłyſz nás

Iezu, Chryſte wyſłuchay nás,

Kyrye eleyſon, Chryſte eleyſon. Kyrye eleyſon.

℣ Niech bedźie Imie Pańſkie Błogosławione,

℟ Teraz y ná wieki wiekow.

Modlmy ſie

PAnie IEZU Chryſte Synu, BOGA żywego, położ Mekę Krzyż y Smierć twoie miedzy Sądem twoim, á duſzą tego człowieka umieraiącego.

Mo

Mocą twoiego Imienia Nayſłodſzego IEZUS, odpądz precz złośliwych od niego ſzatanow, y w Imieniu twoim Nayświetſzym zbaw duſze iego, to ieſt racż mu dac grzechow odpuſzczenie żywot y chwałę wieczną. Ktory żyieſz ná wieki wiekow Amen.

LITÁNÏÁ

O Náyświętſzey PANNIE MARYI
Na uproßenie Konáiącemu ſzczęśliwey śmierci

KYrye eleyſon Chryſte eleyſon, Kyrye eleyſon.
Chryſte uſłyſz nás,
Chryſte wyſłuchay nás,

Oycze

Oycze z Nieba Boże, Zmiłuy
ſie nád nim.
Synu Odkupicielu Swiata Boże,
Zmiłuy ſie nád nim
Duchu Swięty Boże,
Swięta Troyco iedyny Boże,
Swięta MARYA, Modl ſie
za nim
Swięta Boża Rodzićielko,
Swięta Pánno nád Pannami
Matko Chryſtuſowa,
Matko łaſki Bożey,
Matko nayſlicznieyſza,
Matko Nayczyſtſza,
Matko Niepokalana,
Matko Nienaruſzoná,
Matko Naymilſza,
Matko Przedziwna,

Modl ſie za nim,

Matko Stworżyćiela,
Matko Odkupićiela,
Panno Roſtropná,
Panno czci godná,
Pánno wſławioná,
Pánno można,
Pánno Łaſkawa,
Pánno Wierna,
Zwierciadło Sprawiedliwo-
Stolico Mądrości, (ści
Przyczyno naſzey radości,
Naczynie Duchowne;
Náczynie Poważne,
Naczynie dziwnego Nábo-
żeńſtwa,
Rożo Duchowna,
Wieżo Dáwidowa
Wieżo z kości ſłoniowey,
Domie złoty,
Arko przymierża,

Modl ſie za nim
Modl ſie za nim

For

Forto Niebieſka,
Gwiázdo zaranna,
Uzdrowienie chorych,
Ucieczko grzeſznych,
Pocieſzycielko utrapionych,
Wſpomożenie wiernych,
Krolowa Anielſka,
Krolowa Patryarchow,
Krolowa Prorokow,
Krolowa Apoſtołow,
Krolowa Męczennikow,
Krolowa Wyznawcow,
Krolowa Panieńſka,
Krolowa Wſzyſtkich Swię(tych
Baranku Boży ktory głádziſz grzechy świata Przepuść mu Panie
Baranku Boży &c. Wyſłuchay nas Panie

Modl ſie zá nim

Baranku Boży &c. Zmiłuy ſie nád nim,

Chryſte uſłyſz nás, Chryſte wyſłuchay nas,

Kyrie eleyſon, Chryſte eleyſon Kyrie eleyſon.

℣. Modl ſie za nim Swietá Boża Rodzicielko.

℟. Aby ſie ſtał godnym obietnic Pana Chryſtuſowych.

MODLITWA

O Nayłaſkawſza, PANNO y Matko Naygodnieyſza przez on ſmutek Ktoryś miała Kiedy ćie Syn twoy Naymilſzy pod Krzyżem ſtoiaca Janowi, á Jana tobie oddawał

w opie

w opieke, Pod twoie obrone ucieka ſie ten człowiek miżerny w cieżkim konaniu bedący od ludzkiey pomocy y pocieſzenia opuſzczony, ratuy go y pomagay do zbawienia. Uproś mu Nayſłaſkawſza Matko łaſke oſtatnią y śmierc ſzczeſliwa, aby w Męce w Smierći y we Krwi Syna twoiego oczyſzczony y z Panem Bogiem poiednany iako naypredzey żywot wieczny otrzymał Amen.

Litanie Polſkie dla wygody ludzi Swieckich położyłem. Duchowni zaś umieraiacym ſłużacy naſtepuiacego używać beda ſpoſobu modlenia.

Ordo

ORDO

COMMENDATIONIS ANIMÆ

PArochus vocatus ad agonizantem aſſumptô ædilî vel puerô, qui deferat vaſculum aquæ benedictæ (: ſi ibi non ſperatur :) ſuperpelliceum & ſtolam violaceam, quibus ipſe Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens, dicat; Pax huic Domui & omnibus habitantibus in ea.

Deinde aſpergat ægrotum, lectum, & circumſtantes aquâ benedictâ, dicens: Aſperges me Domine hyſſopo & mundabor &c.

Poſtea

Poſtea Imaginem Crucifixi ægroto oſculandam præbeat, verbis efficacibus eum ad ſpem æternæ ſalutis (: qualia habet alibi in hoc libro:) erigens, Imaginem vero Crucifixi det ipſi ad manum, vel coram eo ponat, ut illam aſpiciens ſalutis ſpem ſumat.

Deinde accenſâ candelâ, genibûs flexîs, ſolus vel cum latinæ linquæ gnaris Litanias ſeqnentes devotè recitet.

KYrie eleiſon. Chriſte eleiſon Kyrie eleiſon.
Sancta MARIA, Orá pro eo.
Omnes Sancti Angeli & Archan

changeli, Orate pro eo.
Sancte Abel, Ora pro eo.
Omnis Chorus justorum, Orate pro eo.
Sancte Abracham, Ora pro eo
Sancte Joannes Baptista, Ora pro eo.
Omnes Sancti Patriarchæ & Prophetæ, Orate pro eo.
Sancte Petre, Ora pro eo.
Sancte Paule, Ora pro eo.
Sancte Andreas, Ora pro eo.
Sancte Joannes, Ora pro eo.
Omnes Sancti Apostoli & Evangelistæ. Orate pro eo.
Omnes Sancti Discipuli Domini, Orate pro eo.
Omnes Sancti Innocentes, Orate pro eo.

Sancte Stephane, Ora pro eo.
Sancte Laurenti, Ora pro eo.
Omnes Sancti Martyres. Orate pro eo,
Sancte Sylvester, Ora pro eo.
Sancte Gregeri Ora pro eo.
Sancte Augustine, Ora pro eo.
Omnes Sancti Pontifices & Confessores Orate pro eo.
Sancte Benedicte, Ora pro eo.
Sancte Francisce, Ora pro eo.
Omnes Sancti Monachi & Eremitæ, Orate pro eo.
Sancta Maria Magdalena, Ora pro eo
Sancta Lucia, Ora pro eo.
Omnes Sanctæ Virgines & Viduæ, Orate pro eo.
Omnes Sancti & Sanctæ DEI,
Inter

Intercedite pro eo. (ne
Propitius eſto, Parce ei Domi·
Propitius eſto, Libera eum Dñẽ
Propitius eſto, Libera eum Domine,
Ab ira tua, Libera eum Dñe
A periculo mortis,
A mala morte,
A pænis inferni,
Ab omni malo,
A poteſtate diaboli,
Per nativitatem tuam,
Per Crucem & Paſſionem tuam
Per mortem & Sepulturam tuam,
Per glorioſam Reſurrectionem tuam,
Per admirabilem Aſcenſionem tuam,

Libera eum Domine

Per

Per grátiam Spiritûs Sancti Paraclyti Libera eum Domine.
In die Judicij. Libera eum Domine. (nos
Peccatores, Te rogamus audi
Ut ei parcas, Te rogamus audi nos
Kyrie eleyson, Christe eleyson
Kyrie eleyson.

Deinde cùm agone sui exitûs anima anxiatur, dicantur sequentes Orationes:

ORATIO

PRoficiscere anima Christiana de hoc Mundo, In Nomine DEI Patris omnipotentis qui te creavit: in Nomine JEsu

SU Chriſti Filij Dei vivi, qui pro te paſſus eſt: in Nomine Spiritûs ſancti, qui in te effuſus eſt: in Nomine Angelorum & Archangelorum; in Nomine Thronorum, & Dominationum; in Nomine Principatuum & Poteſtatum; in Nomine Cherubim & ſeraphim: In Nomine Patriarcharum & Prophetarum; in Nomine Sanctorum Martyrum & Confeſſorum; in Nomine Sanctorum Monachorum & Eremitarum; In Nomine Sanctorum Virginum, & omnium Sanctorum & Sanctarum DEI hodie ſit in pace locus tuus, & habitatio

tua

tua in Sancta Sion. Per eundem Christum Dominum nostrum ℟. Amen.

ORATIO

DEUS misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pænitentium deles, & præteritorum criminum culpas veniâ remissionis evacuas: respice propitius super hunc famulum tuum N. & remissionem omnium peccatorum suorum totâ cordis confessione poscentem, deprecatus exaudi, Renova in eo, piissime Pater: quidquid terrenâ fragilita

gilitate corruptum, vel quidquid diabolicâ fraude violatum eſt, & unitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte. Miſerere Domine gemituum, miſerere lachrymarum ejus: & non habentem fiduciam niſi in tua miſericordia, ad tuæ ſacramentum reconciliationis admitte Per Chriſtum Dominum noſtrum ℟ Amen.

Commendo te omnipotenti Deo, chariſſime frater, & ei, cujus es creatura, committo, ut cùm humanitatis debitum morte interveniente perſolveris, ad auctorem tuum, qui te de limo terræ formaverat, revertaris.

Egre-

Egredienti itaque animæ tuæ de corpore, ſplendidus Angelorum cætus occurrat. judex Apoſtolorum tibi Senatus adveniat: candidatorum tibi Martyrum triumphator exercitus obviet: liliata rutilantium te Confeſſorem turma circumdet. jubilantium te Virginum chorus, excipiat: & beatæ quietis in ſinu Patriarcharum te complexus aſtringat: mitis atq; feſtinus Chriſti Jeſu tibi aſpectus appareat' qui te inter aſſiſtentes ſibi jugiter intereſſe decernat. Ignores omne quod horret in tenebris, quod ſtridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat

dat tibi terrimus Sathanas cum Satellitibus ſuis: in adventu tuo te comitántibus Angelis. contremiſcat, atq; in æternæ noctis, chaos immane diffugiat. Exurgat Deus, & diſſipentur inimini ejus: & fugiant qui oderunt eum, a facie ejus. Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera a facie ignis, ſic pereant peccatores á facie DEI: & juſti epulentur, & exultent, in conſpectu DEI. Confundantur igitur & erubeſcant omnes; tartareæ legiones & miniſtri Sathanæ iter tuum impedire non audeant. Liberet te a cruciatu Chriſtus, qui pro te Crucifixus eſt.

Libe

æterna morte Chriſtus, qui pro te mori dignatus eſt; Conſtituat te Chriſtus Filius DEI vivi intra paradiſi ſui ſemper amæna virentia, & inter oves ſuas te verus ille Paſtor agnoſcat. Ille ab omnibus peccatis tuis te abſolvat, atque ad dexteram ſuam in electorum ſuorum te ſorte conſtituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, & præſens ſemper aſſiſtens, manifeſtiſſimam beatis oculis aſpicias veritatem. Conſtitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis Divinæ dulcedine potiaris in ſæcula ſæculorum: ℟ Amen.

IN EXPIRATIONE.

CUm in agone vehementes dolores & fortissimum prælium cum dracone esse soleant. Quis scit si ille moribundus in aliquod non cecidit peccatum; Unde tu Curator animæ ejus, cum videris jam proximè moriturum, excita in illo actum constritionis sequentibus verbis

Boże bądź miłościw, Boże bądź miłościw mnie grzesznemu, Et absolves cum conditione: si es capax & indiges: Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis: in Nomine Patris & Filij & Spiritûs Sa: A.

Ha-

Habeat moriens Crucifixum in manu vel ante ſe poſitum ut eum videret. Omnes vero circumſtantes genibûs flexîs vehementius orent Sacerdos autem lenta & benigna voce ſequentes actus dicat.

*Z*miłuy ſię nádemną BOZE moy, według wielkości miłoſierdzia twoiego.

W tobie Panie mam nadzieię niech nie będę zawſtydzony ná wieki.

Panie JEZU Chryſte przyimyi duſzę moię w pokoiu, dla ktorey tak obfitą krew, przy Nayświętſzey Męce twoiey wylałeś.

Marya Matko miłości, Matko wſzelakiey litości, broń nas od czarta ſrogiego wgodzine ſkonania náſzego.

Boże badz miłościw mnie grzeſznemu, a dla miłoſci twoiey nieſkonczoney, odpuśc grzechy moie.

W rece twoie Panie polecam ducha moiego, odkupiłeś mnie Panie Boże moy prawdy.

Cum jam jam animam ex *halat*, Tu clara voce paulatim pronunciabis: JESUS, JESUS, JESUS,

Egreſſa anima de corpore, Populus dicat: Pater noſter Ave Maria & Requiem æternam

nam dona ei Domine, Sacerdos verò sequens Responsorium.

Subvenite Sancti DEI occurrite Angeli Domini; suscipientes animam ejus; Offerentes eam in conspectu Altissimi. ℣ Suscipiat te Christus, qui vocavit te, & in sinum Abrahæ Angeli deducant te, ℟ Suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi. ℣ Requiem æternam dona ei Domine. ℟ Et lux perpetua luceat ei. Offerentes eam in conspectu Altissimi. Kyrie eleison, Christe eleison Kyrie eleison. Pater noster. ℣ Et ne nos inducas in tentationem. ℟ Sed libe-

ranos

ra nos a malo. ℣ Requiem æternam dona ei Domine. ℟ Et lux perpetua luceat ei. ℣ A porta inferi. ℟ Erue Domine animam ejus. ℣ Requiescat in pace. ℟ Amen. ℣ Domine exaudi orationem meam. ℟ Et clamor meus ad te veniat ℣ Dominus vobiscum ℟ Et cum Spiritu tuo.

OREMUS

TIbi Domine, commendamus animam famuli tui N ut defunctus sæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu veniâ misericordissi-

mæ

mæ pietatis abſterge. Per Chriſtum Dominum noſtrum

PRZYDATEK
Do wiedzenia y Zbawienia potrzebny o nagłey śmierci

KTorymkolwiek tylko ludzi mądrych o śmierci mowom przyſłucháć ſię zechcecie, w kazdych ſwiadectw pełno o tym znaydziecie, że śmierć ludzka ſnem, ſen z śmierćią ſympatyą y podobieńſtwo maią. Sen kiedy ludzkie krępuie zmyſły ták ie krępuie, że tego człowiek poſtrzec nie może; nie wiedziec iako ſen przychodzi, raz prędko, drugi raz nierychło uſpokoia człowieka, iedni leciuchno zaſypiaią, drudzy zciężkośćią. A śmierć komuż ſię tego zwierzyła, komu opowiedziała kiedy go ſnem

ſnem ſwoim uſpić miała. Tyſiąc ſpoſobow ná uſpienie ma, Mieczem, powietrzem, głodem, paraliżem, zimnem gorącem, puchlinami, katarami, Suchotami, gorączkami, tyſiąc rożlicznemi ſpoſobami, iedna śmierć wſzyſtkich ludzi pokonywa, á czaſu, godziny dnia, Roku nie opowiada. Nie wie Człowiek końca żywota ſwego; ale iako ptaſtwo gdy ſię nie ſpodzieie, w ſiatkę albo śidła wpada, y iako ryby gdy ſobie po wodzie pływaiąc, zeruia na węde nápadaią y gdy pożywienia ſzukáią śmierć połykaią; tak y ludzie gdy około zdrowia y życia zabiegi czynią żywot tracą. Zkąd Kościoł Boży w Litániach Suplikowác uczy Panu życia, aby nas od nieſpodziewaney y nágłey wybawił y zachował śmierci. Z tąd owe ſmutne y nábożne żale.

Trzy

Trzy rzeczy znayduię, ktore opłakuię

Pierwszá tym się susze, że umieraç musze.

Druga rowney biedy iże nie wiem kiedy:

Trzecia płakaç nieprzestane że niewiem gdzie się po śmierci dostanę

Nie wiedzac tedy iaka śmiercia umrżesz czy pospolita ktora choroba poprzedża, y cięszka boleść Duszę wyciska, czy nagła y niespodziana.

Podobna zdami się lepiey mieć wiadomość o gotowości y na taka śmierć.

Pierwsza tedy gotowość ná śmierć nie spodziana iest wyżey wspomnione przygotowanie ná daleka śmierć, y ná Konanie samo.

Dru

Druga przestroga. Tak zyi ostrożnie y pobożnie, żebyś każdego czasu umierać był gotowy gdyż błogosławiony on sługa, ktorego przyszedłszy Pan naydzie czuiącego.

Trzeci sposob podaie Ambrozy S. Vivens semper morere ut moriens semper vivas. *z rana wstaiesz mysl sobie że wieczorá nie doczekasz, a gdy wieczor przyidzie iutra sobie nie obiecuy, ale się na drogę do wiecznosci wyprawuy.*

Czwarty sposob wstaiąc rano y wieczor zwyczaić się do Aktow skruchy. Czytałeś ich iuż wyżey tu ieden kładę Panie Jezu Chryste Zbawicielu moy miłuie cię nade wszystko stworzenie dlá Ciebie tylko samego żałuie że wszystkiego serca żem Cię kiedy BOGA

mego

mego obraził ſtanowie za pomocą łaſki twoiey wiecey nigdy nie grzeſzyc y ſzczerze ſie wyſpowiądać. *Jeżeli byś tedy czego iak ſobie tak y tobie nie życzę albo paralizem zarażony albo z iakiey inſzey przyczyny wpadł w niebeſpieczenſtwo nagłey śmierci: załuy tym ſpoſobem choc myślą za wſzyſtkie grzechy albo ſercem choc weſtkniy tak;* O BOZE moy żałuię ſerdecznie dla miłości twoiey za wſzyſtkie grzechy moie *albo tak* BOZE badz miłościw mnie grzeſznemu. *A BOG ſkruſzonym y upokorzonym ſercem nie wzgardzi. A ieżeli przypadnie Xiadz y do żalu za grzechy pobudzac cię będzie, day znak iako ſerdecznie załuieſz za grzechy: albo ſciśnieniem ręki iego, albo wzruſzeniem ramionami, albo*

zapła-

zapłakaniem za nieprawośći, albo ſerdecznym weſtchnieniem, albo uderżeniem ſię w pierſi, albo nábożnym y miłym pocałowaniem Krucyfixa, to ieſt Obrazu Chryſtuſa Vkrzyżowanego, albo przytuleniem go do pierſi; a tak y Spowiednika upewniß żeś godzien Abſolucyi y ſumnienie uſpokoiß po odebraniu rozgrzeßenia. A ieżeli nagła śmierc tak ſkrępuie zmyſły ciała twego, iż zadnego znaku ſkruſzonego ſerca dac nie będzieß mogł, ſpyta ſię Spowiednik, ie żeliś żył po Chrześciańſku, ieżeliś ſobie że złośći, z deſperacyi niedał okazyi. Albo dał kto ſwiadectwo za tobą że prosiłeś o ſpowiednika, dobrą wolą twoię utwierdzi Abſolucya Sakramentalna. Nie dla tych nauczyłem ſpoſobow, iak ſię ratowac w nagłey śmierci, ktorży z deſperacyi, złości ſami ſiebie dobrowolnie zabiiaia, albo

wiem

wiem takowi miłosierdzia niegodni ktorży go sami nad sobą nie maią. Z tym wszystkim y z takich niektorzy pokutowáli. Znałem iednego Mieszczanina, ktory wdługiey y ciężkiey chorobie żadney wygody y usługi od żony nie maiąc, kiedy długo leży zbolały y stęskniony, z desperacyi gardło sobie poderżnał, przecię iednak boiaźnią smierći y Sądu Boskiego przerażony, zapukał w sćiánę, przychodzi Kumornik, á obaczywszy że się mu krew z gardła leie, daie znáć do Kościoła, opowiada co przećiw sobie schorzały uczynił. Przypada Xiądz miernie strofuie, łagodnie do Spowiedzi namawia, y skutecznie wmowił: gdyż nie tak słowami iako łzami wyspowiadawszy się szczerze tego co przećiw sobie uczynił, y inszych nieprawosci swoich rozgrzeszony y Oleiem Swiętym namaszczony Wia-

tyku

tyku tylko Nayświętſzego przyiać nie mogł, bo na probę, gdy mu pierwicy dano piwa, nie do żołądka, ale gardłem ná pierſi mu ſię wylało. Ten y iemu podobni obrzydliwi ludziom, Panu BOGV wielce niewdzieczni, albowiem maiac dłuzſſy przeciag życia naznaczony ſobie, ſami go ukrocaia. Głupi rozumieia podobno że śmierć omieſſka ná termin wyſcia z tego ſwiata każdemu człowiekowi náznaczony, á ona bardzo otym pamiętna. Rozumieia ſynowie tego Swiata że śmierć daleko, á śmierć zá paſem. Smierć ieſt to ow kamyczek z gory bez dołożenia ſię Ręki ludzkiey oderwany y impetem pod nogi widziancy weſnie Statuy z roznego kruſſczu ulaney uderzaiacy, y onę obaleniem w proch obracaiacy, kamyczek mowię nie ręka z gory oderwany, bo gdy w gorach kamienie łupia y

nadoł ſpuſzczaią Rzemieſnicy, przeſtrżegaią przechodzących, umykaycie: kamień poleci zgory odcięty. Ale kiedy ſię ſam urwie abo dachowka, albo cegła z wyſokiego budynku upadnie, nieſpodzianie uderży y zabiie: Tak y śmierć czyni, nie przeſtrżega, nie upomina, gdy wyrwawſzy ſię z gory leci na doł y z dekretu Boſkiego pada ná Boatyrow y Monarchow, ná Bogaczow y proſtych wieśniakow y wſzyſtkich iednako kruſzy, y z zięmią rowna. Z tąd przeſtrzega Chryſtus, áżebyśmy czuynemi byli. Vigiliate; quia neſcitis diem neq; horam Czuycie bo śmierć iako ſen niewiedzieć kiedy was zmorży y zamorży, patrzcie tylko, żeby was zły y przykry ſen nie zmorżył. Bo ſnem ieſt śmierć zła za ktorym náſtąpi udręczenie wieczne nie odpoczynek, Mężowie bogactw ſnem ſwoim zaſnęli, á

nie

nic dobrego, to iest żadnych dobrych uczynkow swoich nieznależli. Staraycieś się za żywota, abyście się po zasnieniu ostatecznym z gołemi nie znależli rękami. kto sczerże pracuie snu pragnie doczesne to życie praca iest, á praca nie ustanna, lękacie się złey śmierci y złego snu, znać że nie robicie, albo ladaiako robicie, zacznicieś z Swiętęmi pracować wiernie á nie będzie wam sen śmierci strasny, ale pożadany, po ktorym zapowie wam Duch BOZY odpoczynek wieczny Amen.

ADIUTORIUM PERVTILE

CURATORIBUS ANIMARUM *De peste alioq; contagioso morbo Infectis.*

BOnus Pastor animam suam ponit pro ovibus suis, hoc Christus docuit,

docuit, & fecit. Idem à te, cùm opus est reqvirit officium, quod suscepisti. Opus autem est infirmis vel maximè Sacramento pœnitentiæ, si fortè sint in statu peccati mortalis: & si autem perfecta contritio ex vero Dei amore concepta peccatorem Deo reconciliare possit, tamen difficilior est illa, & rarior, quam ut æternæ salutis discrimen exponi debeat periculo. Neq; desunt ex prudentia, & arte medica, etiam in morbis contagiosis, imò pestiferis industriæ, & remedia, quibus ut eorum animas serves, te, & alios, sanos conservare possis, à Medicis hæc faciliora præscribuntur. Corpus nitidum sit, vestes tersæ, ne malum facilè adhæreścat: aures, oculos, nares, os aceto forti, quale est ex floribus Sambuci, &c. ablue: Stomacho non sis jejuno. Globulus sit in manu ita perforatus, ut in nares expiret alexipharmacá. Prudentia hæc etiam dictat, ne subeas locum infectum, si ex limine, aut foribus aut fenestra infirmum alloqui, & audire possis. :Si tecto subeundum, ne terreare, hic enim plu-

rimùm apprehensio mali nocet, locus fumo idoneo purificetur, declina oris halitum, neq; propiùs accede, & citò expedi: quare mone pœnitētē esse tunc abundè satis, si paucula ex ijs, quæ gra viùs conscientiam premunt, breviter expromat, imò veniale áliquod peccatum, quod infamiam non creet, è vita priori fateri posse, si álij præsentes sint, qui removeri non possint; imò verò suffecerit, ut saltem exhibeat signa doloris, & ijs se peccatorem ostendat, petatq; absolvi, si aliud sine periculo infectionis, aut infamiæ, præstari non possit, paratusq; ille sit, cùm licuerit confiteri reliqua, imò absolvere etiam poteris præsens, licet ea signa corám te non dederit, si tamen à fide digno data fuisse acceperis.

Cùm domum tuam redieris, vestem Superiorem ad ignem lustra, aut muta, donec illam aqva elueris. Ut minùs periculi subeas, hortare sanos, qui sunt in loco infecto, ut foras prodeant, & aperto àëre confiteantur, priusquam corripiantur eadem lue: svadendum idem aliis, si pestis viciniam infecerit,

ita

ita enim & ipsis, & Parocho consuletur. Video, mi neo paroche, quid te angat: mortem times, ergò depone officium. Nolo, inquis, ergò perge animose, præcáve tamen, qvantùm potes ijs modis, quos suggessi si vel sic moriere, memineris in Romano Martyrologio Sanctorum Martyrum numero accenseri eos, qui pro juvandis pestiferis vitam suam exposuerunt.

De lethaliter vulneratis

SI veneris ad læsum lethali vulnere; & chirurgi! aut alij præsentes, dum Sangvinem sistunt, aut medicamentum, ne statim expiret, operosè admovent, tibi nullám moram permittant, ut excipere confessionem possis: pete ut unum alterumvè peccatum secreto jam aperiat brevissimè; vel saltem signa det doloris, & desiderij confitendi; ijsqve habitis absolve; deinde capta tempus & plusculum otij, ut si fieri possit, integrè confitentem audias, & prout tempus feret, de Viatico. & Extrema Unctione cura; imprimis au-

tem age, ut iram ponat, offensam inimico condonet Christi, Sanctorumq; exemplo, sicut & ipse vult sibi à Deo ignosci: ita tamen, ut intelligat posse Judici rem committi, modò id velit ex zelo justitiæ, & boni publici, aut eorum quorum id interest; non ex odio & studio privatæ vindictæ. Si ille qui læsit, cupiat coram deprecari, Chirurgum, & rationem consule, an expediat, ne forte bilis, aut alij humores ex aspectu, & verbis illius commoti vulnus exacerbent, & exulcerent animum: fortè satis fuerit, & tutius, per virum aliquem Ecclesiasticum, ejus qui læsit nomine, istud peragi, & læso id satis esse debet.

De constitutis in articulo mortis

IN articulo mortis, cùm urgeat vel maximè præceptum Divinum sumendi Eucharistiam, petest non jejuno hoc Sacramentum porrigi per modum Viatici. Ita communis Doctorum, extendentium hoc pariter ad probabile periculum mortis; & constat ex praxi, & consvetudine Ecclesiæ,

Ad-

Addunt Doctores, quòd qui in ejusmodi articulo mortis Sacram Synaxin recepit perseverante morbo, atq; eodem periculo, possit iterum atq; sæpiùs communicari per modum Viatici: quia moriturus valde indiget hôc alimentô animæ ad vincendas tentationes tunc temporis magis occurentes, & superanda pericula peccándi.

Cæterùm, quoniam subinde quo ad ægrotos quosdam in particulari occurunt variæ circumstantiæ reddentes Sacerdotem anxium, an possit huic, vel illi infirmo non jejuno porrigere Eucharistiam, vel num potiùs debeat suspendere usq; ad alterum diem? Pro consolatione talium Sacerdotũ æquè, ac ægrotantium subjungo sequentem doctrinam quam La Croix Lib. 6. part. 1. num: 612. ex varijs Authoribus collegit: Imprimis notant Tamburinus, & Dicastillo, Sacerdotem non debere hic Scrupulosè velle expectare jejunium sequentis diei. Secundò advertit aversa quæs. 8. sect: 9. §. 6. Satis esse, quod ægroto absque medicina, vel aliquo confortativo grave accideret expectare

pectáre jejunium à media nocte usqué mane. Tertiò inquit Gobat, Si eger longe distet vg. duabus horis, & periculosè ægrotet, poterit non jejuno Pastor dare Viaticum, quamvis probabiliter postridiè jejunus illud valeret sumere infirmus: positô, quòd Pastor commodè expectare nequiret sequentem diem, vg. quia manè impeditur functionibus alijs Parochialibus, vel quia statim post mediam noctem deberet de novo surgere ob itineris distantiam.

Quæres 1. An ægrotis possit dari Eucharistia, si timeatur vomitus? ℞. 1. Si timeatur vomitus præcise ex eo: quia subinde vomit talis ægrotus, potest eidē præberi Eucharistia. Ratio est; quia ex inde nondū censetur adesse periculū proximū, quod nunc brevi post sūptionem. Eucharistiæ sit vomitus venturus Resp. 2. Si tamen postea nihilominus contingeret casu apud talē brevi post Communionem vomitus, deberet attendi, non ibidem adhuc species aliquæ Eucharistiæ videantur, nec ne? Si non: vomitus comburatur, &

cines

cineres in Sacrarium mittantur. Quòd si similes adhuc species ibidẽ appareant, segregatæ purgentur, & postea suo tẽpore à Sacerdote sumantur: vel si nemo sit, qui ob nauseã sumere velit, immitantur aquæ, donec dissolvantur, ac consumantur, & illa aqua in sacram piscinam conjiciatur. Resp. 3. Si ob certas circumstantias timeatur prudenter vomitus brevi post sumptionẽ. Eucharistiæ futurus, tunc communior DD. ait, abstinendum esse à Communione ob periculum irreverentiæ. Addunt Svarez,, Tanner, & Gobat, stante aliquo dubio in hoc, & similibus casibus licitum esse dare ægro minimam particulam brevi in stomacho consumendam etiam in liquore, vel jusculo, videatur La-Croix.

Quæres 2. An ægrotis possit dari Eucharistia, si vexantur continua tussi? Resp. cũ La Croix loc. cit. n 554. Affirmativè Ratio est: quia quamvis materia, quam ejiciunt, plerumque ascendat è pectore, attamen non est periculum ejiciendi sacras species, dũ modò ad stomachum descenderint, quia via,

per

per quam ſputa ejiciuntur, non eſt Oeſophagus ſeu via cibi, & potus ad ſtomachum, ſed vena aſpera, ſive via reſpirationis ad pulmones. Ex qua ipſa ratione rectè infert La Croix loc. cit. n. 652. poſſe aliquem, poſtquam bene deglutivit Hoſtiam, maximè ſi vinum ſimul ſumpſerit, brevi poſt expuere: quamvis cætero quin expediat pro majori ædificatione, ac reverentia per ſpatium unius *Miſerere* abſtinere, ſi commodè fieri poſſit, aut ſaltem intra tempus quinque Pater, ac ave ſputum in ſtrophiolo excipere.

De Phreneticis, & uſu rationis carentibus in vita periculo conſtitutis, & iis qui ſine Sacramenti irreverentia non videntur Viaticum Sumpturi.

SEmper attendendum Parocho, ne fiat irreverentia Sacramento: ut si periculum ſit vomitus ex medicina, vel aliunde; aut expuitionis; aut ne ſpecies deglutiantur. Igitur Phreneticis, aliisque ratione carentibus, si

Eu-

Euchariſtiam ſub lucido intervallo petierint pro Viatico, modò credãtur diſpoſiti, neq; ſpes ſit ſanioris mentis, negare nõ debes, ſi modò ſine irreverentia Sacramenti accipere poſſe videantur. Subeſt autẽ hoc periculũ ſi meritò timetur, ne expuant; ut facilè Phreneticis accidit, aut ne evomant, ut facilè accidit ijs, quibus ſtomachus omnia reſpuit, aut qui continuò vehementer extuſſiunt, aut Sanguinẽ ex intimis excreant; aut ſi periculũ ne traijciant; ut fieri ajunt ijs, qui à rabido cane fuerint demorſi. Vitandum tamen hic alterum extremum; ne plus æquò Scrupulosè judices, Non enim qui aliqnando expuunt, omnia, & ſemper expuunt, neque quibus ſtomachus reſpuit cibos, aut potum, ſtatim illam ſpeciei panis particulam eijciet, etſi fortiter extus ſiat, aut ſangvinem excreet: nam quod in ſtomacho eſt tantillum; non æquè abit cum tuſſi, aut ſangvine: ſi aliunde quàm de ſtomacho effluant: medicorum, & domeſticorum ſenſus explorandus. Juvat etiam experiri in dubio, particulâ, panis cummunis priùs

da-

datâ & ſumpta; ut de Sacra particula, idem iudicium feras pro Viatico: item ſi à majore particula metuis, minimam divide, & cum liquore modico, quo infirmus ad potum utitur, de cochleari præbe: multis uſus docuit iſtud ſucceſſiſſe, quod ne fieret metuebant. In dubio perſtante cenſeo potiùs Sacramenti rationem habendam: Non cenſetur irreverentia illius, ſi infirmus iaceat loco immundo, aut malè olenti cum efferi alio, aut locus decentior haberi non poteſt. Non probo deferri Euchriſtiam, cùm nulla ſpes concipitur illius ſumendæ ab infirmo: ſed eâ tantùm cauſâ: ut ad ſolatium duntaxat Chriſtum præſentem adoret, imò prohibitum eſt; ne Euchariſtia ſolius adorationis cauſâ ad infirmum deferatur, ſatis erit deſiderium Communionis. Quòd ſi fortè præter ſpem conceptam, aut expuatur, aut evomatur Sacramentum, quid eò agentum, docet Miſſale Romanum de defectibus in Miſſa occurrentibus; Si accidat ut infirmus moriatur, cum adhuc Hoſtia, vel pars ejus in ore eſt necdum trasmiſ-

missa, extrahes quâ arte, & quantâ reverentiâ poteris, & vel sumes in Sacrificio jejunus si non abhorres; vel loco Sacro diligenter asservabis, donec species ita alterentur. ut ália planè substantia appareat, quam combures, cineresque projicies in sacrarium.

Si vero Hostià transmissa sit quidē: sed necdū putatur consūpta, nihil movebis: nam quid ageres. Moribundus voluit confiteri, indignum reperis, non absolvis; petit Communionem; da indigno, si aliunde indignitatem ipsius non noveris: mone tamen priùs, & obtestare iterum, iterumque ne indignus sumat. Non petit ipse, sed petunt domestici, quid dices? dic te paratum, Si ipse desiderat: si aiunt desiderare, redi & roga an petat: si annuit, & communicare omnino velit, præbe: non vitam, sed mortem volenti, neque iam tergi versari potes extra Confessionem, ne Sigillum frangas: miserum hominem! sed non tuâ culpâ, vitiò perit suo. Stude tamen efficere, quantùm potest pro illius salute.

Mo-

Modus disponendi infirmum ad recipiendum Viaticum.

SI aliquando in vita; profectò in periculo mortis maxime, res, tempusque, atq; ius ipsum divinum postulat; ut Christiani Sacramento se Eucharistico obarment, cum vires corporis, & animi ex vi morbi elanguescunt, cùm longum æternitatis iter truculentissimis hostibus obsessum ingrediendum est; nam quid alioquin miles in decretorio agone aget, aut tam periculosæ viæ se committet, nisi tempori arma, necessariumq; commeatũ comparârit? hoc autem est homini in periculo constituto Eucharistia, Clipeus, Hasta, Viaticum: ideoq; Nicæna Synodus Sanctissimè decrevit in hæc verba: *Cum iis qui ad extrema veniunt lex antiqua servetur: ut ultimo, & necessario Viatico non defraudentur.* Sunt tamen non pauci, licet mortem non procul abesse sentiant, qui à tam necessario (ut Concilium loquitur) Viatico [vel omnino refugiunt, vel ad extremum, tempus reijciunt, quo fit, ut non pauci

ſine Viatico diſcedant. Ea ſcilicet ars eſt dæmonis; id verò agit fallacibus argumentis. Opere pretiũ eſt, ea populo pro concione proponere; ne ijs ſe in morbis èludi ſinãt. Hæc autẽ ferè ſunt, quæ ab infirmis obijci solent. Ergo de vita actum eſt, ſi contra mortem armari iubemur: at tu contra oppones: Chriſti corpus vitam animæ, non corpori mortem adferre, aut accellerare: Hæmoroiſſam duodennio laborantem unico tactu fimbriæ veſtimenti Chriſti fuiſſe Sanátã; multos, de quorum vita conclamabatur ex hujus arboris vitæ fructu valetudinem recuperaſſe: Chriſtúm minime dedigneri ſubire etiam humiles caſas: cùm ipſe adiri per vale tudinem non poteſt? audito morbo de puero Centurionis. *Veniam* inquiebat; *& curabo eum.* Venit, intravit, curavit Si concursũ aut inimicorum, qui moleſti conſolatores ſint, aut creditorum, qui debita exigant, refugis: modus in promptu eſt, jube abeſſe, quòd ſomnum, aut quietem captes, roga ne ad morbi moleſtiã importunos ſermones adijciant. Honoribus tuis non potien-

entur, donec ſimul vitâ fungaris, quantũ cũque ambiant, quid te eâ reangis? Impedior, inguis à jejunio perturbatione mentis à catarrho tuſſi, ſtomacho. De jejunio quid te vexas? ſcis tibi eſt quantum vis jejunium ſolveris? quando neceſſitas id exigit meus verò ſi necdum amota, aut implacida aut ſit per intervalla interlucens, ſatis ſana, valensq; eſt: ut, quandam vis morbi ſinit. ſis ad ſuſceptionem Sacramenti comparatus. Dic ex intimo animi ſenſu: *Deus meus credo tibi, ſpero in te, amo te ex toto corde*; plurimum orabis: medici, & alij prudentes de Sacramenti transmiſſione, de periculo expuitionis, aut vomitûs diſcernent, forte particula ſacra conſecratæ Hoſtiæ cum modico quopiam liquore traijci poterit: aliorum potiùs quàm tuo judicio acquieſce, cur plùs æquò trepidas. Quodcunque ergo poteſt ſcientia & prudentia veſtra, inſtanter in moribundos operemini. Nam: *Sicut qui lætantur in meſſe; ſicut exultant victores captâ prædâ*: tale vos manet gaudiũ cũ poſt diurnos in vinea Chriſti labores & noctes frequenter inſomnes audieritis ſvavem illam vocem Domini? *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis & ego reficiam vos, Matthæi 11.*

Ad

Ad Maiorem DEI Gloriam;
Ad honorem B. M. Virginis:
Ad Vener: SS. bonæ mortis Patronorū
Cedat hic acceptus labor.

Unam Miſſam celebrabit,
Qui hunc librum acceptabit.
Addetq; Salve Regina
Pro eodē Sacerdote Matthia.

REGESTR

Do

REGESTR

Probatio calami la ...
Lya ... cinasad

24
6
16
12
4a
4

o5

Katarzyna Sosnowska

Sadzę tac po pulam twim domin
Dirsi ...

